T.P

அரசினர் கீழ்த்திசைச் சுவடிகள் நூலகப் பருவ இதழ்

தொகுதி - 24

BULLETIN OF THE GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPTS LIBRARY

VOLUME - 24

General Editor
Natana. Kasinathan M.A.,
Director
Department of Archaeology
Chennai - 113

Curator
DR. **S. Soundarapandian** M.A., M.A.,

Government Oriental Manuscripts Library, Chennai - 5.

1997

அரசினர் கீழ்த்திசைச் சுவடிகள் நூலகப் பருவ இதழ்

தொகுதி - 24

BULLETIN OF THE GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPTS LIBRARY

VOLUME - 24

General Editor
Natana. Kasinathan M.A.,
Director
Department of Archaeology
Chennai - 113

Curator
DR. **S. Soundarapandian** M.A., M.A.,

Government Oriental Manuscripts Library, Chennai - 5.

1997

Published Under the Authority of the
Government of Tamilnadu

© G.O.M.L.

Subscription : Rs. 48

Printed at : **C. C. P. W. Ltd., Chennai -2**

GOLDEN THRESHOLD

This 24th volume of the prestigious Government Oriental Manuscripts Library stands majestic with five scintillating works edited from manuscripts preserved at G.O.M.L. since 1869.

The first article Vannak Kuzhippu, edited from palmleaf by myself recounts some unique features of the literary genre called Vannam of Tamil origin.

The second work here is Manmathan Alankaram, an interesting type in Tamil literature, highlights on the various facets of Manmatha, an essential character in all Indian literati. This has also been edited by the curator.

The third piece Akkamahadevi Charitra, a continuation work, edited by T. Sridharamurthy, my Telugu Guru, sketches the historical events around 12th century A.D. in Yakshagana mode. This is a continuation work of the previous bulletin vol. 23. Selvi P. Jeyamma, Telugu pandit, G.O.M.L. has corrected the proof for publication.

The fourth one Dhath Vartha Vadartha purports on Sanskrit subjects and predicates. in prose style; Author of this book Acalopadhyaya lived in 18th century A.D. This article has been edited by Mrs. S. Lalitha, Sanskrit Pandit, G.O.M.L.

The fifth treatise Inscriptions in Mosques throws light on inscriptions found in mosques and tombs of South India. These texts had been collected by Colin Mackenzie (1754-1821). This piece has been edited by Dr. A. Zaibunissa, Urdu Pandit, G.O.M.L.

So, undoubtedly, this volume on your hand will be lauded by the world of scholars.

My sincere thanks are due to Thiru Natana. Kasinathan, M.A., Director of Archaeology, for his fillip.

Dr. S. Soundarapandian,
M.A., (Tamil), M.A.,(Eng) B.Ed., Dip. Skt., Ph.D.,
Curator, G.O.M.L.

TABLE OF CONTENTS

1.	Golden Threshold	...	1
2.	Vannak Kuzhippu	...	3 - 4
3.	Alankara Nul	...	5 - 12
4.	Akkamahadevi Charitra II	...	13 -45
5.	Dhath Vartha Vadartha	...	46 - 50
6.	Inscriptions in Mosques	...	51 - 84

வண்ணக் குழிப்பு

- முனைவர் சு. சௌந்தரபாண்டியன்

அ.கீ.சு. நூலகத்தில் ஆர். 8725 என்ற எண்ணில் வண்ணநூல் என்றொரு ஓலைச்சுவடி இருக்கிறது; உண்மையில், வண்ணநூல் ஒன்றின் தொடக்க ஏடு மட்டுமே உள்ளது; வண்ணநூல் என்றொரு நூல் எழுதப்பட்டு மறைந்துள்ளது; வேறு எங்கும் இப்பெயரில் ஓலையில் இருப்பதாகத் தெரியவில்லை. இருப்பினும், தமிழில் மிக அரிதான வண்ணம் குறித்து, அந்த ஒரு ஏட்டில் இருப்பதையும் பதிப்பித்து வழங்க வேண்டும் என்ற அவாவுடன், இது வெளியிடப்படுகிறது. வண்ணக்குழிப்பு, கலை ஆகியன பற்றிய சில செய்திகளை மட்டும் இந்த ஏடு கொண்டுள்ளது; வினா விடை முறையில் அமைந்துள்ளது. வண்ணநூல் என்ற அந்த மறைந்த நூலை இயற்றிய புலவர் பெயரையும் அறியக்கூடவில்லை.

வண்ணக் குழிப்பு

வண்ணங்கள்

வண்ணம், வண்ணவிருத்தம், இன்னும் இந்தச் சந்தப் பாவினங்களில் யேதாகிலும் பாட முண்டுமா?

ஆம்! பாடமுண்டு. பாடஞ் செய்விச்சிருக்கிறோம்.

வண்ணத்தில் எத்தனை குழிப்பு?

தத்தக் குழிப்பு 1
தந்தக் குழிப்பு 1
தய்யக் குழிப்பு
தனனக் குழிப்பு 1

- இந்தப்படி 4 வகைப்படும்.

இந்த வண்ணம் எத்தனை கலையாய் முடியும்?

அது ஓரே கலைக்கு எட்டு விதமாய் முடியும் !

முதற்கலைக்கு எத்தனை தொடையாய் முடியும் ?

மூன்று தொடையாய் முடியும் !

முதற்கலை, இரண்டாங்கலை, மூன்றாங்கலை, நாலாங்கலை யாரைப்பாடுகிறது ?

முதற்கலை, தெய்வங்காப்பு;

இரண்டாம்கலை, வீர தத்துவம்;

மூன்றாங்கலை, உதாரம்;

நாலாங்கலை, நாட்டுச்சிறப்பு; மற்ற அய்ந்தாங்கலை முதல் யெட்டாங்கலை வரைக்கும் 400 துறை மார்க்கமாய்ப் பாடுகிறதுண்டு. ஆனால், இந்த வண்ணத்துக்கு அர்த்தஞ் செய்வீர்களா ? என்ற மாத்திரம், "எங்கள் தேசிகராகிய அய்யரவர்கள் கடாட்சத்தினாலே அர்த்தஞ் செய்கிறோம்!".

தெரிந்தால், சொல்லலாமே!

ஆம்! நாம் சொல்லுகிறோம்; கல்விகளைக் கற்ற கல்விமான்கள், நான் சிறுபிள்ளை சொல்லப்பட்ட மொழியில், என்ன குற்ற மிருந்தாலும் பொறுத்துக்கொள்ளவேணும்.

அலங்கார நூல்

பதிப்புரை

இதுவரை அச்சில் வெளிவராத மன்மதன் அலங்காரம் எனும் இந் நூல், சென்னை அரசினர் கீழ்த்திசைச் சுவடிகள் நூலகத்தில் R4311 என்ற எண்ணின் கீழ்ப் பாதுகாக்கப்பெற்று வரும் ஓலைச் சுவடியாகும்.

இந்நூல் 16 பாக்களைக் கொண்டு இலங்குகிறது.

கதையின்றி, மாந்தரின்றி, மன்மதன் இயல்புகளையும், தோற்றத்தையும், அவனால் ஏற்படும் தாக்கங்களையும் சுருங்கப் பட்டியல் போட்டு விவரிக்கும் நூல் இது.

மன்மதன் கிளிக்குதிரை ஏறும்போதும், சேனைகளைக் கண்ணுறும் போதும், உடைவாள் உருவும் போதும், பெண்டிர்க்கு ஏற்படும் விளைவுகளைக் குறிப்பிடுவது இந்நூலின் தனிச்சிறப்பு.

வாமந, பாகவத, விஷ்ணு, கந்த புராணங்களில் மன்மதன் பற்றிய கதைகளைக் காணலாம்.

தேவர்களின் சாபத்துக்கு அஞ்சி, சிவன் சாபத்தில் படினும் மீட்சியுண்டு எனக் கருதிச் சிவன் மீது அம்பெய்ததாகவும், சினந்த சிவன் எரித்ததாகவும் ஒரு கதை கூறுப. 'காமன் பண்டிகை' என்று தமிழகத்தில் இன்றும் இக்கதையைச் சுவைபடக் கூறி மகிழ்வர்.

ஆங்கில இலக்கியத்தில் குறிக்கப்பெறும் காதற் கடவுளாம் க்யூபிட் (Cubid), இம் மன்மதனோடு ஒப்பிடத் தக்கவன்.

இங்கு பதிப்பிக்கப் பெறும் மன்மதன் அலங்கார நூலை இயற்றிய பேரொசானின் பெயர் முதலியன அறியக் கூடவில்லை.

வண்டமிழ் இலக்கியத்துப் பரக்கவரும் மன்மதனின் செயல்பாடுகளைச் சுருங்கத் தொகுத்தளிக்கும் நூல் தமிழ் இலக்கிய வரலாற்றில் தனித்த இடம் பெறும் என்பதில் ஐயமில்லை.

- முனைவர் சு. சௌந்தரபாண்டியன்,

எம்.ஏ.(தமிழ்), எம்.ஏ.(ஆங்கிலம்), பி.எட்., டிப்.வ.மொ., பிஎச்.டி.,

காப்பாட்சியர்.

மன்மதன் அலங்காரம்

அவயவமின் னார்க ளனங்கன் தொழிலுக்
குவமான சங்கிரக மோதக் - கவுளடிக்கட்
சிந்து மதவரிவிற் செங்கட் புகர்வதனத்
தைந்துகரத் தன்காவ லாம்

கவுள் - கன்னம்

மன்மதனுடைய இரத கெசதுரக பதாதி
படைவீடு முரசு கொடி
எக்காளம் குடை இவற்றின்
இலக்கணம் கூறல்

இரதம் வசந்தம் மதயானை
இரவாம் பூவை பசுங்கிள்ளை
புரவி படைமங் கையர்வாசம்
பொலியு மிணர்மென் பூஞ்சோலை

பரவு படைவீ டாமுரசு
பரந்த கடலாங் கொடிமகரம்
முரவு மன்றில் அவன்காளம்
உயர்வெண் குடையும் அனங்கனுக்கே

அவன் குடைக்காம்புக்கும் அவன் சயனத்துக்கும்
அவன் கல்யாணத்துக்கும் அவன் கேடகத்துக்கும்
அவன் சின்ன வாத்தியத்துக்கும்
அவன் தேர் வண்டிலுக்கும்
அவன் வத்திரத்துக்கும்
அவன் கையம்புக்கும்
இலக்கணம் கூறல்

சொன்ன குடைக்கான மதிக்கிரணஞ்
சுரிமென் குழலார் முகசயனம்
முன்னும் வதுவை யவன்பரிசை
யோங்கித் தளிர்க்கும் வெருகிலையாஞ்

சின்ன மிசைபூங் குயில்விளம்பும்
　　தேரி னுருள்சந் தனச்சாணை
என்ன நறுமாந் தளிர்ப்பட்ட
　　எழிற்கைச் சரமா துளம்பூவே (2)

1. காளம் - எக்காளம்; ஓர் ஊதுகுழல்
2. பரிசை - கேடயம்; வதுவை - திருமணம்

<u>அவன் மார்பிலே யணியப்பட்ட மாலைக்கும்
அவன் சாய்மரைக்கும் அவன் காளாஞ்சிக்கும்
அவன் திருநாளுக்கும் அவன் உடைவாளுக்கும்</u>
<u>இலக்கணங் கூறல்</u>

வெல்லும் மதவேள் மார்பினிலே
　　விளங்கு மாலை யிலஞ்சிமஞ்சள்
புல்லும் கமுகின் நறும்பாளை
　　பொற்பாய் இரட்டும் சாமரையாஞ்
செல்லும் வன்கா ளாஞ்சிமலர்
　　செண்பக முமல் லிகைப்பூவும்

எல்லும் வேனில் அவன்திருநாள்
　　உடைவாள் ஓலைப் பூவாமே (3)

<u>அவன் குதிரையின் கல்லணைக்கும் கடிவாளத்துக்கும்
கன்னல் சல்லிக்கும், அவன் சரீரத்தில்
அணியப்பட்ட கவசத்துக்கும், அவன் பக்கல்
நீங்காதிருக்கும் தோழனுக்கும், அவன் தேர்ப்பாகனுக்கும்</u>
<u>இலக்கணங் கூறுதல்</u>

பதிக்கு மதனன் பரிக்கல்லணை
　　பகரு நறும்பூ மல்லிகையாம்
கதிக்கும் இலங்சிக் கடுவாளங்
　　கன்னல் சல்லிப் புன்னையம்பு
மதிக்கும் வன்மெய் யிருங்கவசம்
　　மலிந்த விரைதோ ழன்வசந்தன்
விதிக்கும் மினவன் தேர்ப்பாகன்
　　விரும்புங் குணன்ள னல்ஆமே (4)

3. இரட்டும் - அசையும்

4. கல்லணை - குதிரைமேற்றவிசு;
சல்லி - ஆபரணத் தொங்கல்

மன்மதனுடைய பஞ்ச வில்லினது **இலக்கணங் கூறுதல்**

கதிர்ப்பூம் பச்சைத் தண்டும்வெறி
கமழும் பசியா மந்தண்டும்
மதுக்கொண் டலர வழிந்தொழுகும்
வாச முறுமல் லிகைத்தண்டுக்
துதிக்குங் கருப்பந் தண்டும்ஆழி
சூழுங் கமலப் பூத்தண்டு
விழித்தண் குடையான் எடுத்தபஞ்ச
வில்லென் றுணர்வர் சொல்வாரே (5)

பஞ்சவில்லின் கயிற்றின் **இலக்கணங் கூறல்**

பிச்சிக் கொடியும் மடல்விளக்கும்
பிரச நறுந்தா மரைநூலு
மெச்சப் பொலிவின் மணம்வீசும்
வெட்டி வேருங் கார்வண்டும்

பச்சைப் பசுமாந் தளிரெனவே
பகர்ந்த தனுக்க ளைந்தினுக்கும்
மச்சக் கொடியோன் பூட்டியநாண்
வகையீ தென்பர் தகவுடையோர் (6)

பஞ்ச பாணத்தின் **இலக்கணங் கூறல்**

சொற்றா நறுமல் லிகைப்பூவும்
தூய சோகின் பூவுமிக்க
கற்றோர் புகழும் மாம்பூவும்
கடிசேர் தண்டா மரைப்பூவும்
பொற்பா யலர்நீ லப்பூவும்
போரில் மதவேள் செங்கையினால்
பற்றாய்த் தொடுத்து நின்றெய்யும்
பஞ்ச பாணத் தடவிதுவே (7)

6. பிரசம் - தேன்

7. சொல் - கள்

மன்மதன் கணை எய்யும் தானம் ஐந்திற்கும் **இலக்கணம் கூறல்**

சிரசின் முல்லை நேத்திரத்தின்
திகழ்அ சோகு தன்மீது
விரவு சூதம் மார்பினிடை
விளங்கும் முளரி வயங்குபொறி
அரவப் படுத்தி நறுநீலம்
அணுகச் சமரிற் குறிநோக்கி
உரவேள் ஐந்து கணைஎய்தற்
குற்ற தானம் ஐந்தாமே (8)

பஞ்ச பாணத்தின் குணத்தின் **இலக்கணங் கூறல்**

ஏற்ற முல்லை கிடைகாட்டும்
எதிர்ந்த சோகு சென்றுபல

தோற்றங் காட்டிக் கடைபொருந்தாச்
சூதம் உடலிற் பசலைதரும்
தோற்ற முறுசெந் தாமரைப்பூச்
சிந்தை யார நினைவிக்கும்
கூற்ற மனைய நறுநீலங்
கொல்லும்வேள் அம்பின் குணமிதுவே (9)

மன்மதனுடைய மகிழ்ச்சியின் **இலக்கணங் கூறுதல்**

மனதின் மோகம் செனித்தவுடன்
மதனும் விரவி மனோபவமாய்த்
தனது சொரூபம் ரூபம்எனுந்
தன்மை தோன்றி மெய்பொலிந்து
சினவி எழுந்த சன்னதமாய்
சிலையைக் குனித்து நாண்பூட்டி
இனமென் நறும்பூங் கணைகள்தொகுத்
தெய்தும் பூசல் செய்வானே (10)

8. முளரி - தாமரை

தாமரை, சூதம், அசோகு, முல்லை, நீலம் ஆகிய ஐந்து மலர்களும் மன்மதனது ஐந்து அம்புகள்.

10. குனித்து - வளைத்து

அவன் கரும்பு வில்லை வளைக்கும்போதும்
அவன் யானை நடாத்தும்போதும்
அவன் வில்நாண் சப்திக்கும்போதும்
அவன் மீனக்கொடி தேரிற் கட்டும்போதும்
பெண்களுக்கு உண்டாகிற குணத்தின்

இலக்கணங் கூறல்

கனற்சிலையை எடுத்துமதன் குனிக்கும் போது
கடைவிழியில் வரிபடரும் விழிகள் ஆடும்
மினத்தருகே இருட்கயம் நடாத்தும் போதும்
இரண்டுகொங்கை விம்மலிடும் பெருமூச் செய்தும்
வனத்திலுள்ள வரிமூரல் நகையே தோற்றும்
வாஞ்சையாய் எவரிடத்தும் வசனம் கூறும்
சினத்துடனே கயற்றுவசம் நாட்டும் போதும்
தினமுறக்கம் சொப்பனமும் செய்யும் பாரே (11)

11. கயற்றுவசம் - கயல் + துவசம் = மீனக்கொடி

அவன் கிளிக் குதிரை ஏறும்போதும்
அவன் சேனைகளைக் காணும்போதும்
அவன் உடைவாளெடுக்கும் போதும்
அவன் படைவீட்டில் இருக்கும் போதும்
பெண்களுக்கு உண்டாகிற குணத்தின்

இலக்கணம் கூறல்

கானுலவு கிள்ளைபரி யேறும் போதும்
கரமிரண்டும் சோர்ந்துவரும் வளைநழுவி ஓடும்
தேனுலவு மொழியார்கள் சேனைமிக வரினும்
சிற்றிடையில் கலைநழுவும் குழல்முடிக்க அவிழும்
வானுலவு கைதைமலர் வாளெடுக்கும் போதும்
வாகான பணிதெரிக்கும் பாலனமும் வெறுக்கும்
சோனுலவு படைப்பவுஞ்சில் வீட்டிருக்கும் போது
துலங்குபகம் வெதுப்பமுற்றுத் தமிகசிற மணியே (12)

மன்மதன் குடையாகிய சந்திரனுடைய கிரண குளிர்ச்சி தாவும்போதும், அவன் விருது கூறுகின்ற குயில் சப்திக்கும் போதும், பெண்களுக்குண்டாகிற குணத்தின் <u>இலக்கணம் கூறல்</u>

12. கலை - இடையணி; கைதை - தாழம்பூ; படைப்பவுஞ்சு - படையொழுங்கு

சுடரான மதிக்கிரணம் பாய மாதர்
துடித்துநொந்து வாய்புலம்பி யலைவார் பூவின்
மிடரான குயிலொலிக்க மோகம் மீறி
மேவிவிட்ட ஆடவர்மேல் ஆவி செல்வார்
துடரான தென்றல்மென்மேற் றாவும் போது
தூக்கமில்லை நோக்கிமனம் வெவ்வே றாவாள்
படருகின்ற கடலொலித்தால் மோக மீறிப்
பயத்தையுற்றுச் சயனம்போய்ப் படுப்பார் காணே (13)

வெண்பா

வெண்ணசுவம் பத்து விளங்குஞம லித்தூவி
நண்ணுங் கொடியாக நாட்டியே - பண்ணரிய
சங்குவண்ணன் தேர்நடத்த தானெழுந்தான் திங்களுமே
எங்கொளிப்பேன் மாதே யினி? (14)

14. அசுவம் - குதிரை; ஞமலி - மயில்

(குறள்வெண்பா)

அனிச்சமலரும் அன்னத்தின் தூவியு மாதர்
அடிக்கு நெருஞ்சிப் பழம் (15)

விற்கரும்பு வண்டுநாண் புஷ்ப பாணம்
விண்மதியின் குடைகவரி கமுகின் பாளை
கற்கிகிளி கடல்முரசு இருளே யானை
காரிகையார் சேனைபொழில் பாடி வீடு
வெற்றிபுனை குயில்விருது காள மன்றில்
வெண்டாழை மடலுடைவாள் வசந்தன் தோழன்

பொற்கல்லணை மல்லிகைசெண் பகங்கா ளாஞ்சி
பொருவாக மதுவனம்தேர் தென்றல் தானே (16)

நூல் முற்றும்

16. கற்கி - கல்கி - குதிரை;

AKKAMAHADEVI CHARITRA II

- T. Sridharmurthy,
Telugu Pandit G.O.M.L.

During the glorious period of Vira saiva religion (12th cent,) there lived a great devotee of Lord Siva, Akka Mahadevi by name, in a town called Kalyanga in the Karnataka state. She earned for herself, a permanent and covetable place in the hierarchy of saint-poetesses and saragas of the state. Unshakable faith in the Lord, independence of character, deep sense of detachment to woridly life, enormous powers of penance and charming poesy are only a few of the innumerable features of this great saint.

The life of Akka Mahadevi formed the theme of hyuns and poems at the hands of several poets. In Kannada the following works deal with her life-story:

1. Harihara's Mahadevi Akkana Rangale (C. 1200 A.D.)
2. Camarasa's Prabulingalile (C. 1430 A.D.)
3. Elanduri Harisvara's Prabhudevarapurana (unknown date)
4. Cenna Rasavanka's Mahadevi Akkana Purana (C. 1550 A.D.)
5. Virupaksa Panhita's Cenna Basavana Purana (C. 1584 A.D.)
6. Racakavi's Mahadevi Akkana Sanagatya (C. 1600 A. D.)

The Telugu poem Prabhuligalila of Piduparti Somana written in Dvipada metre contains the story of Akkama. This is based on the Kannada poem of the same name, composed by Camarasu. The Telugu poem in turn formed the model for two different poems of the same name in Telugu, one by Piduparti Basappa and the other, by Koccerlakota Ramakavi.

The text that is now being published is a Yaksagana type of composition, **Akka Mahadevicartra** by name written by a poetess Bala Papamba. This work has an alternate tittle, **Akka Mahadevi Bodhollasa.** This is modelled on the Telugu poem **Prabhulingalila** of Somana referred to above. It is significant that the poetess Bala Papamba was also a great devotee of the Lord like Akka Mahadevi. There is no internal or external evidence to decide the date of Bala Papamba.

---

1. See No. D.No. 2130, 2131,Government Oriental Manuscripts Library, Chennai.

జంపె

తనువైన నొసఁగి యీతరుణి మది రంజిల్ల
ననువొందఁ బరిణయంబగుదు నని తలఁచున్,
మనమైన నొసఁగి యీ మగువ మది హర్షించ
ఘనముగాఁ జేకొందుఁగా యనుచుఁ దలఁచున్,
ధనమైన నొసఁగి యీ ధవళాయ తాక్షి నే
ననుకూల పఱచుకొం దని తలఁచు మదిని 100

వ. అని యిట్లు తలంచుచు మదనశరపీడితుండై
తన నగరు ప్రవేశించి యప్పు డెటువలె నుండెను! 101

జంపె

407. భోజనంబునకు సభాజనులు పిలిచినను
నోజ గాదని వారి నొనర బెదరించున్,
ఇదియేమి యనుచు నా యంతులందఱుఁ బల్కి
[6]యుదుటుకన్నుల నశ్రువుల నించు బెదరి,
జడి యనుచును వీఁపు చఱచుఁజెలులను జూచి
జడిసి పఱువులువారుసందు సందులకు 102

వ. మఱియు నేమనుచున్నాఁడు! 103

రచ్చరేకులు

కీరవాణి నన్నుఁ జేరి కేరి భాషించినపుడె
కీర సంఘములకుఁ బంచదార యిడుదుఁ బ్రేమతోన,
అంచగమన నా గృహమున కంచితముగ వచ్చినపుడె
యంచవితతులకును పైఁడి యందె లిడుదుఁబాదములను,
భ్రమరవేణి మోవితేనె పరఁగ నాకుఁ గలిగినపుడు
భ్రమరములకు విరులతేనె సమర నంబుతోన నిత్తు,
ఇందువదన పాదసేవ యిపుడు సేయఁగల్గితేను
ఇందునకును కలువపూల నందముగాఁ బూజ సేతు,
మీననేత్రి ముద్దుమోము నేను జూడఁ గలిగితేను
మీనకే తనునకు కైకానుకిత్తు విరులవిల్లు 104

---

6 వుదుటు :- అను పాఠములోయతి

వ. అని మఱియును మనశ్చంచలత్వంబున నేమి సేయుచున్నాఁడు! 105

జంపె

నీలకచ తనయెదుట నిలిచినట్లుండినను
కీలించి బయలు కౌఁగిటఁ బట్టు నపుడు,
విరిబోణి గళరవము వినఁబడిన యట్లైన
వెరగంది చెవియొగ్గి వినఁదొణఁగు నపుడు,
కనకాంగిమైతావి గ్రమ్మినట్లుండినను
ఘనతమీఱఁగను నాఘ్రాణించుఁజెలఁగి 106

వ. ఇట్లు అంగజానలంబునఁ బొరలుచున్న రాజును జూచి, యందున్న
ప్రౌఢాంగన లేమనుచున్నారు! 107

జంపె

ఇది యేమి నృపవర్య! యింత బడలితి వేల?
మదిలోని ధైర్యంబు మాని యీగతిని,
ఏకార్యమైన మేమే తీర్చఁగల మిపుడు
మాకుఁ దెల్పుము వేగ మది నొకటి లేక,

యనుచుఁ బలికిన చెలుల కనియె రాజేంద్రుండు
మనసులోఁ దమకంబు మఱి నిల్పలేక,
వినుఁడు! తెల్పెద రాజ వీథి వయ్యాళిగాఁ
జనుచుండి విమలుసుతఁ గనినంత నుండి,
తప్పకను మరుఁడు పూగుత్తెఁగోలల నన్ను
గుప్పుచున్నాఁడిపుడు అప్పటప్పటికి 108

వ. ఇట్లా వృత్తాంత మంతయుఁ దెల్పి యాయింతి నొసఁగూర్పుఁడనిన
నాయింతు లేవి చేసిరి! 109

జంపె

వేగమునఁ జెలులు ఆ విమలునగరంబునకు
బాగుగాఁ జని యిట్లు పలికిరాతనికి,
అనఘాత్మ! నీ సుత నవనీశునకు నడుగఁ

జనుదెంచి నారమని సఖులు పలికినను,
అనినయింతులకు నిట్లని పల్కె విమలుండు
పెనగొన్న కినుక మదిఁ చేర్చి యావేళన్ 110

అటతాళము

ముఖముునను చిఱునగవు మఱి మఱి
మొలకలెత్త విమలుఁడు
సఖులతో నొకమాట పలికెను సరసమతిని,
పాలవంటికులంబు హీనులపాలుచేసి నే
నేల నాసుత నిత్తు రాజుకు బాలరారా!
తల్లి విక్రయపఱచి దాసిని దనరఁ దెచ్చు విధ మా
పల్లవాధరి నిచ్చినపుడె పణతులారా! 111

వ. అనిన విమలునితో నా యింతు లేమనుచున్నారు! 112

జంపె

తెలిసి తెలియకను ఈతీరుగాఁ బలికెదవు
తెలియఁజెప్పెదము విను ధీరమతితోడన్,
ధరణి దేశములేలు ధరణిపతులకు నెల్ల
దొరయె మారాజు నీతో బొంకనేలా,
కలరాజ్యమెల్ల నీకైవసంబై మించు
చెలఁగి నీసుత నిమ్ము జననాయకునకు,
అది కూడదనిన నీవడిగినంతయు ధనము
ముదిత కుంకువగాను ఇదిగొ యిచ్చెదము 113

వ. ఇట్లు నీకు సమ్మతంబు గాక యుండిన నీ
పుత్రి యున్నయెడకుఁ బంపుము. మామనోహ
రంబులుగా మాట లాడంగ నద్దేవి సమ్మతించినఁ
దోడ్కొని పోయెద మనిన, విమలుండు తన
పుత్రియున్న కడకుఁ బంఫిన వచ్చి యాదేవితో నేమనుచున్నారు! 114

త్రిపుట

ఎన్ని నోములు నోమితో? యో
కన్నెరో! మా రాజు నినుఁ గను
గొన్న యంతట నుండి మదిలోఁ జిన్నఁబోయి,
తాళ కతనుని వాలుటమ్ములఁ
దాళనని విరహాళిఁ బొందుచుఁ
గూళమతియై యున్నవాఁ డోకువలయాక్షీ!
చెలఁగి నీ యధరామృతము దయ
చేసి యాతని దప్పి తీరఁగఁ
గలితవైఖరి నేలుకోవే కలికి! యాతని 115

వ. అని మఱియు నేమనుచున్నారు! 116

జంపె

మదిరాక్షి! వినవమ్మ! మాటొకటి మారాజు
పదపద్మములయాన ప్రతి పల్కనేల?
బంగాళ చోళ భూపాల పుత్రిక లెల్ల
408. యంగనలు మారాజు కతిశయంబుగను,
వారలందరి కగ్రవనితవై నీవుండు
చేరి యితరులు నీదు సేవ సేయఁగను 117

వ. అని యిట్లు నైజగుణంబులుగాఁ బలికిన
చెలులతో నద్దేవి యిట్లూరకుండినఁ దన తల్లిదండ్రు
లకుఁ బ్రమాదంబు వచ్చునని యేమనుచున్నది! 118

త్రిపుట

కలికి ముద్దులు గులుక నమృతము
లొలుక నిట్లని పలికె నప్పుడు
చెలులతో మదిలో నొకించుక వలనలేక,
మీరలీగతిఁ దెలియఁజెప్పిన
మీఱఁగారా దైన నిఁక నొక
దారి చెప్పెద వినుఁడు! ఇపుడో తరుణులారా!,

గరిమతో మీ మాటలకు మఱి
కన్నులును కాళ్లుండునని నే
పరువచేసుక యెటుల మీవెంబడిని వత్తు ?
కాకయుండిన రాజు నిచటికి
గ్రక్కునను బుత్తెంచినను మఱి
మాకుఁ దోఁచిన మాటలాడినఁగాక కాదు 119

వ. అని పలికిన మహాదేవి వాక్యంబులు విని
యాయింతులు చనునప్పు డెటువలెను! 120

క. ఆయెడ బైన నృపాలుఁడు
ధేయుతమతి సౌధమెక్కి తెఱవలరాకల్
రోయుచు వారలు వచ్చుట
బాయక కన్గొనుచు మేడఁ బటుగతి డిగ్గెన్ 121

వ. దిగి వచ్చి యేమనుచున్నాఁడు 122

ఏకతాళి

సామజయానరో! భామ మహాదేవి
యేమనెను? చెలి యేమనెను?
కోమలాంగియును కువలయలోచన
యేమనెను? చెలి యేమనెను?
వామలోచన వనితామణిన
న్నేమనె? చెలి యేమనెను? 123

వ. అని మఱియు నేమనుచున్నాడు! 124

త్రిపుట

జలజలోచన లార! మీరటు
చనిన యుద్యోగంబు కాయో?
ఫలమొ? యని నృపవర్యుఁడడిగినఁ బలికి రపుడు,
మీరు **తలఁ**చిన తలఁపు వృథ కా
నేరదది బ్రహ్మను కూలత

చేరికైనది మీకు మదిలోఁ జింత వలదు,
ఆమహేశ్వరి మిమ్ము రమ్మని
నది యటంచును చెలులు పలికిన
నది యటంచును చెలులు పలికిన
ఆమహీపతి యపుడు మోహాయత్తుఁ డగుచున్ 125

వ. అప్పుడేమి సేయుచున్నాఁడు! 126

సీ. ఆవేళ నృపవర్యుఁ డతిసంభ్రమంబున
లోలత బురుసారుమాలు గట్టి
నవరత్న ఖచిత మౌకా నవ్యభూషణములు
హవణికతోన దేహమునఁ దాల్చి
తీరైన కస్తూరితిలకంబు ధరియించి
మేలైన హోంబట్టుసాలు గట్టి
నిండువేడుక గండపెండెంబు ధరియించి
గరిమఁ గర్ణములఁ జౌకట్లమర్చి

తే. భేరి భాంకార వాద్యముల్ బోరుకలఁగ
ఛత్రచామరలాదిగా సఖులు పట్టి
యూడిగంబులు సేయంగ నొఱపు మీఱ
వచ్చి విమలుని నగరిలోఁ జొచ్చె నపుడు 127

వ. ఈ విధంబున వచ్చిన రాజును జూడక
తలవంచుకొనియున్న మహాదేవినిం జూచి యారాజేమనుచున్నాఁడు! 128

అటతాళము

ఏల మోమరవంచెదవు కని యిందువదనా నేనొక
లీలవాఁడనె? కరుణచే నన్నేలుకొనవే!,
పలుకు లమృతము లొలుక నాతోఁబలుకరాదో?
చెలఁగుచు కవిసి చీనాంబరము లెంతయుఁగట్టరాదో?
నలినలోచనాకింత నాతో నవ్వరాదో? నా తుల
జలజనేత్రలకెల్ల మేలై మెలఁగరాదో? 129

వ. అని మఱియు నేమనుచున్నాఁడు! 130

ఏకతాళము

కరుణఁ జూడవె పూఁబోఁణీ! నీ
కరుణవాఁడనె పూఁబోఁణీ!
పచ్చమెచ్చకే పూఁబోఁణీ! పార
పొచ్చెము సేయకె పూబోఁణీ!
చలము సేయకే పూఁబోఁణీ! నా
చలమీడేర్చవె పూఁబోఁణీ!
మరుశరములకిఁక పూఁబోఁణీ! వే
మరు నేఁ దాళనె హూఁబోఁణీ! 131

వ. ఇట్లు కామాంధుండై పలికిన రాజుతో
మహాదేవి యేమనుచున్నది! 132

అటతాళము

వట్టి మాటలచేతఁ బందిరి పెట్టెదీవు మఱియొక
పట్టు గలిగిన మాట పట్టె పట్టినాను,
అందులకు హర్షించినను నేయందు నిలతు మీరలు
అందులకొఁ డఁబడకున్న మిమ్మేనంట నధిపా!
ఉగ్రకాననములకు నేను మహోగ్రతపము సేయఁగా
ఆగ్రహంబునఁ జనుదు వినుమో యధిపవర్యా! 133

రాజు ప్రమాణములు పలుకులు

వ. ఈ విధంబున ధీరవాక్యలబులుగాఁ బలికిన
మహాదేవితో నారాజు ప్రమాణంబులు పలికెనట యెటువలెను! 134

సీ. నీ మాట తప్పిన నిన్ను నిందించినఁ
దనకులాచారంబుఁ దప్పువాఁడ
నెల్లజీవుల వృథా హింస చేసినవాఁడఁ
దల్లిదండ్రుకుఁ గాదనినవాఁడఁ
బరకాంతలకు నాసపడిన పాపాత్ముండఁ
దనరి నిత్యము కల్లుద్రావు వాఁడ

409. నీచులతోc బొందు నెఱపి చేసిన వాడ
★జెలికాంఁడ్ర నమ్మించి చెఱచువాఁడ
తే. నిట్టి క్రూరుల జోడుగా నిల వసింతు
నతివ! నే మాట దప్పిన యాక్షణమున
ననుచుc బ్రతినలు పలికిన యవనిపతికి
ననియె నాదేవి మదిని భయంబు లేక 135

త్రిపుట

ఎంత బాసలు చేసినను తా
మెపుడు కుటిలగుణంబు విడువరు
మంతనంబునc బురుషు లిలలో మానవేశా!

ఎనసి పాముల పల్లలకుc బా
లెన్నిపోసిన విషము విఱుcగునె?
తనరి వేములc దీపు గలదా? ధరణినాథా!

కానc బురుషుల నమ్మరాదని
గౌతముని సతివలన వింటిమి
నేను నీ సత్యంబు నేగతి నిజమనందు? 136

వ. అని మఱియు నేమనుచున్నది! 137

క. వగపులు సట వర్తన నహి
మగుడన్ మీమటా లెండమావులు దలcపన్
వగవగల బాస చేసిన
మగవారిని నమ్మరాదు మానవనాథా! 138

వ. అని యిట్లు నిశ్చయ వాక్యంబులుగాc బలికిన
మహాదేవితో నారాజమౌళి యేమనుచున్నాఁడు! 139

జంపె

కలికిరో! నన్నింత చులకcజూచెదవునా
బలవంతమెచ్చకను భామాల లామ!,

★ చెలికాండ్ర

ఎలనాగ! నాగుణము లెఱుఁగకాడితిగాక
పలుకు లేటికి నిమము పద్మాయ తాక్షి!,
నీకోర్కె చెల్లించి గాక నిన్నంటనే
యోకొమ్మ! నీ పాదయుగమాన వినుమ! 140

వ. అని పలికి యింక నిక్కడ నాలస్యంబు వలదు నగరు ప్రవేశించుమనిన, మహాదేవి మీరు ముందర చనుఁడు. వెనుక నే వచ్చెద ననిన, రాజు వేగంబునం బోయి యలంకారభూషితుండయ్యెనట యెటువలెను! 141

అర్ధ చంద్రికలు

వగమీఱ సిగనిండఁ దగఁ బువులు చుట్టెన్
పేటంచు దుప్పటొక నీటుతోఁ గప్పెన్,
తళుకుగల హంవిరుల తాయెతు ధరించెన్
నుదుటఁ గస్తురి రేఖ నుదుటుగా దిద్దెన్,
కప్పురపు విడయంబు నొప్పుగాఁ జేసెన్ 142

వ. ఇట్లలంకార భూషితుండై మఱియును దుశ్చేష్టలఁ బోవుచుండెనట యెటువలెను! 143

జంపె

చెలియరూపంబు [7]నొకపలక మీఁదను వ్రాసి
కిలకిలనే నవ్వి పెదముల మీఁద వ్రాలెన్,

6. అప్పటప్పటికి నొక యుప్పరిగపై నెక్కి
కుప్పించి దుముకు చుంగులు జాఱఁగాను,
ఏయింతి వీథిలో నేతేరఁగాఁ జూచి
యాయింతి కాఁబోలునని తలఁచు మదిని 144

వ. ఇవ్విధంబున మఱియును విరహానలం బగ్గలంబైనఁ దనమనంబున నేమని తలపోయుచున్నాఁడు. 145

క. ఏమో! చెలి రాదాయెను
జామాయెను వచ్చి తాళఁజాలను నాహా
కామునికాఁకల నోర్వను
నోముఫలం బేమి సేతునో యని వగచున్ 146

---

7 నొకముక మీద

వ. అంతనామహాదేవి రాజ గృహంబునకు వెడల నుద్యోగించెనట యెటువలె! 147

అటతాళము

పల్లవాధరి యపుడు నొసపరి బాగుగాను పచ్చల పల్లకెక్కెను సకల పరిజనులెల్లఁ గొలువన్,
పొసఁగ భేరీ పటహ వాద్యము బోరు కలఁగన్ చెలఁగుచు
శశిముఖులు వింజామరంబులు సారె వీవన్,
ఇమ్ముగా దాసీజనమ్ములు క్రమ్మి కొలువన్ వేడ్కను
అమ్మ వెడలెను అపుడు బంగరు బొమ్మవలెను 148

వ. ఇవ్విధంబున వెడలి రాజద్వారంబున నిలిచిన, ఆ రాజతిశయానందంబు నాయింతి కెదురుగాఁజని, తోడ్కొని పోయి రత్నసింహాసనంబున నుంచినఁ, దత్సమయంబున సూర్యాస్తమయ చంద్రోదయంబు లయ్యెనట యెటువలెను! 149

త్రిపుట

అంబ యని తెలియంగనేరని
యట్టి దుర్గుణిఁ జూడనని వే
గంబె యపరాంబుధికిఁ జనెఁ బంకజహితుండు,
ధరణిపతి మోహాంధకారము
నెఱసెనో దిశలెల్ల ననుగతి
గరిమ నలుదిక్కులను జీఁకటి గ్రమ్మకొనియెన్,
అక్క నిక్కడఁ జూతమని సుర
లంబరంబున నిల్చు విధమునఁ
జుక్క లంబర వీథి నుండెను పెక్కుగాను,
ఇందుశేఖరురాణి వచ్చిన
దిదగొ! చూడుఁ డనిన విధమునఁ
జందురుం డుదయించె వెన్నెల నందడింపన్,
మానవేశ్వరుకోర్కె మాటిన
మాడ్కిఁ బద్మము లుడిగెఁ గల్వలు
మానవతి ముఖకళలు చెలఁగిన మహిమ చెలఁగెన్ 150

వ. ఆ సమయంబునఁ జెలువ యొక దివ్య నివా

410. సంబు శృంగారించి యచ్చోట నద్దేవి నుంచి యా
యింతులు చనిన పిమ్మట, ఆరాజు హెచ్చిన తమ
కంబున నచ్చోటికి వచ్చి యమ్మహాదేవిని
జూచి యేమనుచున్నాఁడు! 151

కురుచజంపె

మానవతిరో! యిపుడు నీమోవి
పానక మియ్యఁగదవే!
జాగు సేయనేలనే! చెలియరో!
జాము నే తాళలేనే!
కుసుమశరుని కేళిని నను గూడి
యినుమంత సేపుండవే! 152

వ. అని పలుకుచుఁ దమకం బాప లేక పట్టఁబోయిన నాదేవి యేమనుచున్నది! 153

అక్కమ కోరిక రాజు తిరస్కరించుట
ఏకతాళము

పట్టకు నృప! ననుఁ బట్టకు నామాట
పట్టి యొసంగినను బట్టుదుగాని,
యనిన దేవితో ననియె క్షితీశుఁడు
మనమునఁ దమకము మఱి పెనగొనఁగన్,
మదిరాక్షిరో! నీమదిలోఁ గోరిక
యిది తెల్పుము నేనిదె చేసెదను 154

వ. అనినరాజుతో మహాదేవి యేమనుచున్నది! 155

జంపె

అవనీశ! నీమదిని నరమరేమియు లేక
శివభక్తుఁడవు కమ్ము క్షితి జనులు పొగడన్,
జీవనాయకుఁడైన భావజారిని నిపుడు
నీవు ధరియించు మిది నిశ్చయంబధిపా!

యనుచు నీగతి దేవియనినవాక్యములు విని
జననాయకుని మదికిఁ గినుకయును బొడమెన్ 156

వ. అప్పు డారాజేవిధంబున నుండెను! 157

త్రిపుట

ఇనుని కిరణంబులకు కుముదము
లణఁగి యుండిన రీతి రాజుకు
ఘన సదాశివు భక్తి యన మదిఁ గినుక యుండెన్,

అలరు సంపెఁగ తావి భ్రమరం
బాన వెఱచిన పూన్కి నా దొర
కలిత శంకరమూర్తి నప్పుడు గట్ట వెఱచెన్,

ఆదిగొ సింహంబనిన నేనుఁగు
బెదరి పరువులు పాఱు విధమున
మదనహరుఁ డనినంత నా దొర బెదరి యుండెన్ 158

వ. ఇట్లు కొంత తడవూరకుండి, యారాజు శివుని నిందించెనట యెటవలెను! 159

జంపె

తిండి గానక వెండికొండలందు నుండు
చండిజంగము నెంత కొండచేసెదవు?
మరునిబూడిదె పూసి తిరుగు సోమరిని
పలుమరెంత పొగడెదవు? విరిబోణీ! నీవు
ఒళ్లెఱుంగక యంత గుల్లకూఁతలు కూయు
కల్లరిని నీవెంత ఘనము చేసెదవు!
త్రాగఁ గంచము లేక తలపునుక నవరించు
జోగివానిని ఎంత జోలి చెప్పెదవు,
బట్ట లేకొకతోలు గట్టి కొన్న యనాది
నొట్టె పొగడెద వింత పట్టుదల వదలకను 160

వ. అని యిట్లు వెగ్గులాడిన రాజుతో నమ్మహాదేవి భక్తి పాతివ్రత్యంబున నేమనుచున్నది! 161

అక్కమహాదేవియులుక

త్రిపుట

జోగి యని శంకరుని నేల యొక
లాగుగా నాడెదవు తెలియక
నాగకంకణమూర్తిని త్రిభువన యోగి కాఁడే!

భూతిపూసిన మేనివాఁడని
హేతుకృత్యము లాడెదవు ఈ
రీతి రతిపతిత్రుళ్లడంచిన భూతి గాదే!

ఏది తెలియక శివుని నీవు అ
నాది పురుషుండనెదు క్రొవ్వున
నాది మధ్యాంతంబులకు గురుండతఁడె కాఁడా?

పాలుపడి శంకరుని నిల క
పాలపాత్రుండనుచు నెంచెదు
లీల బ్రహ్మను దునిమినట్టి కపాలధారి,

మరులు జంగమటంచు శంభుని
మాటిమాటికిఁ జులుక చేసెదు
మీరు శంకర దేవుఁడైనది యెఱుఁగవధిపా! 162

వ. అనిన మహాదేవితో క్షితీశుం డే మనుచున్నాఁడు! 163

జంపె

ఏమి పనులైన నేనేమి చేసెదఁ గాని
మేము లింగము గట్ట మేరగాదతివా!
మాకులాచారంబు మగువ! నీకొఱకుఁ
బోనూకుచు నేలింగంబు జోకతోఁ గట్టి,
తలవెంట్రు కలయంత గల బంధువులలోన
తలయెత్తుటెట్లనే తరళాయతాక్షి! 164

వ. అని పలికిన రాజుతో మహాదేవి యేమనుచున్నది! 165

అక్కమ నిర్వాణయై పయనించుట

తే. మానవేశ్వర! వినుము ముమ్మాటికైన
నేను నీతోడ బొంకినదానఁ గాను

పూని మఱి నీవె బొంకులపుట్టవైతి
కాన, మగవారి గుణము లీగతిని దలఁప 166

వ. అని యిట్లు రాజును విడనాడి యప్పుడేమిసేయుచున్నది! 167

ద్విపద

ఆవేళ నక్కమహా దేవి చెలఁగి
యీ వట్టి నటన నాకేమిటి కనుచు
సరవి వీరోచితాసనమున నిలిచి
మఱి యింద్రియంబుల మార్గంబు లుడిపి
పరఁగు సప్తధళంబుపై రెండు వేలు
మెదియ నాళులు పట్టి మేజిడ్డు గడిగి
వలసిన రెండు త్రోవలయందుఁ జేరి
మెలఁగుచునున్న సమీరుని బట్టి
వెదకి పశ్చిమ వీధి వేడ్కతో నుంచి
విదిత కోణత్రయ విమల స్థలమును
ఘనత తోడుత శుద్ధి గావింధి మించి

411. అనఘ సహస్రాగ్రమగు కమలమున
మనసు ఇట్టట్టు తా మగుడిపోకుండ
నునిచి యావేళ మనోల్లాసియగుచు
సారె కుండలి నిజ శక్తిని గూర్చి
యాఱుచక్రంబుల నరుదుగాఁ గడచి
యంతట సితకరు ననువుగాఁ జేసి
యంతఁ జిత్సుఖ రూపమై మేను మఱచి
సలలితంబుగను ఖేచరముద్ర వంటి
పులకాంకురంబు లింపు దలిర్చు చుండ
నిల రెంటఁ జొరక మూఁడింట నేర్పడక
యల నాల్గు త్రోవల నగు తత్త్వమగుచు
గరిమతోనైదింటి కాదియై నిలిచి
యిరవొంద నాఱింటి నిమ్మగాఁ గడచి
యాదికి నాదియై యతివేడ్కను జన
తాధిపమగుచు నంతర్నాడి యందు

ననుకూలమైనట్టి యా బద్ధ పశువు
ఘననిష్ఠయే వేదికగును దలంప
సకలేంద్రియంబులే సమిధలు మఱియుఁ
బ్రకటిత గురుబోధ పావకుం డనఁగ
నరయ యోగామృత మాజ్యంబు గాఁగ
మఱి పరమానంద మాయోగ ఫలము
తగఁ జెల్లుచున్న నంత ర్యజనంబు
నొగిఁ జేసి యవ్వల నున్నట్టి దేవు
నాదివ్య రూపుని నా పరమాత్ము
మోదంబుతోఁ జిత్తమునఁ జేర్చి యపుడు
మట్టు మాఱిన మోహమనియెడు వస్త్ర
మట్టె ★బిరబిరదీసి యటు పాఱవైచి
భవబంధము లనఁగఁ బఱగిన సొమ్ము
లవలీలతోఁదేసి యవనీశుమీఁదఁ
బటు తరబుద్ధిచేఁ బారంగవైచి
చటులతతోడ నిశ్చల భావమునను
కరమున లింగంబు! గట్టిగా బట్టి
కురులచే దేహంబు గుఱుతుగాఁ గప్పి
శుభ్ర [1]భక్తను భూతి సుదతి మైఁ దాల్చి
శుభ్రాంగుఁ డాహరు మాటి వహింప
బరమేశు!డో యను భావంబుతోడఁ
బురజనుల్ గదిసి యింపునఁ జూచుచుండఁ
బరమశివధ్యాన భరితాత్మ యగుచుఁ
నరవితోఁ దత్పదాబ్జములు దలంచి
ప్రభురాయ! ప్రభురాయ! ప్రభురాయ! యనుచు
విభవంబుతో రాజ వీథి నేతేర
సకల జనంబులు సకల బంధువులు
నకలంకగతి వచ్చు నక్కమఁ జూచి 168

వ. ఇట్లు వచ్చిన మహాదేవిని జూచి, పురాంగన లేమనుచున్నారు! 169

★ మాత్రాధిక్యము - 1 భక్తి + అను

జంపె

ఓయమ్మ! యీవనిత యున్న విధిఁ జూచితే
ప్రాయమంతయుఁ దృణపాయంబుఁ జేసి,
కాదమ్మ! చెలియకు సుమాళంబు కాఁబోలు!
ఆదిఁ దెలిసి వచ్చునా! యనియె నొకతె,
వినవె యోచెలి! చేర విడిచి వచ్చినఁ గాని
తన నిష్ఠ గానరాదా? యనియె నొకతె,
మనసిగ్గులన్ని యీ మగువ పుట్టినయ పుడె
చనియెఁ బోపొమ్మనుచు జరిగె నొక భామ,
చూడ సిగ్గయ్యీని సుదతి నంచని యొక్క
ప్రోడ కన్నులు మూసి జాడనే జరిగెన్,
స్త్రీల పురుషులకొక చీరగట్టించె (?)
నీవాలుగంటెంత గయ్యాళి? యనె నొకతె,
యెవరెరి వ్రాఁత ఫల మేరీతి నుండునో!
యవియెంచ మనకేల? యనియె నొక ప్రౌఢ 170

వ. ఇట్లు పరిపరివిధంబుల నాడుచున్న సమయంబున నద్దేవి తలిదండ్రులు వచ్చి యేమనుచున్నారు! 171

అటతాళము

అమ్మ! యీగతి నేల చనియెదు మమ్ము విడచి యిప్పుడు
నెమ్మితో రావె! మాన గరమ్మునకును,
ఘోర తపములు చేసి కంటిమి కోరి నిన్నునింకనే
దారి నోర్తుము నీవు ఇప్పుడే ధారిఁజనఁగ,
ఇంచుఁబోణిరొ! నిన్ను విడిచి భరించుటెట్లు? మాపయి
వంచనెంచక మమ్ము నీదయ యుంచి రమ్ము! 172

వ. అది దైన్యోక్తులుగాఁ బలికిన తలిదండ్రులతో నద్దేవియేమనుచున్నది! 173

జంపె

ఓ వృద్ధులార! యీ యుపతాప మేమిటికి?
ఆవృద్ధుఁ బ్రభువు నే నరయఁ జనియెదను,

అల్లమకు నాదేహ మర్పించినాను మీ
యుల్లంబులోఁ దాప ముంచకుండికను,
అనిన దేవిని జూచి యలరి యా తలితండ్రు
లనిరి మనమున భేదమును దొలంగఁగను
ఓ తల్లి! మనమున్నరీతి మది నుంచి ప్ర
ఖ్యాతిగావమ్మ! యా భూతేశుకరుణ,
మావంశమునఁ బుట్టి మమ్ము ధన్యులఁ జేయ
నీవు అల్లమ నరయ నికఁ జనఁగదమ్మ! 174

వ. అని పలికి కొంత దవ్వు తమ పుత్రి ననిపి వచ్చి రాజ్య ప్రతిపాలనంబు సేయుచున్నంత, మహాదేవి ప్రభువు నేవిధంబున వెదకుచున్నది 175

ఏకతాళము

తిరముగఁ బంచేంద్రియ కాననముల
మఱవక ప్రభు నమ్మానిని వెదకును,
విక్రమమున షట్చక్ర పురముల ప
రాక్రమమున నాపణంతటు వెదకున్,

412 తనువులు మూఁడిటఁ దనరెడు గుహలను
ఘనుఁడగు ప్రభువును కలికటు వెదకున్,
అష్ట యోగములు ననియెడు దేవు ల
భీష్టత ప్రభువును నేమర కరయున్ 176

వ. ఇట్లు వెదకుచు మహాదేవి భూతలం బంతయు పుర గృహములు మునిపల్లెలు వనంబులు నాదిగాఁగల మహాటవిం జొచ్చి, యఖండ మండలాకారప్రభావంబుతో పుడమితో ప్రఖ్యాతి నొందువాఁడా ప్రభువే నన్నాకడిమిని రక్షించుము ఇప్పుడు. 177

కల్యాణపుర వైభవము

ద్విపద

ఈ రీతి నల్లమ నింతంత వెదకి
ఘోరాటవులయందు ఘోరచిత్తమున

జనియెడువేళ నా శరభ శార్దూల
ఘన గండభేరుండు కంఠీరములు
ఈ శురాణిదె వచ్చె నిందఱు మనము
దాసత్వ మొగిc జేయc దగునని యపుడు
సేవ కవృత్తులు సేయుచుc జెలcగి
కేవల భక్తిచేc గీ ల్కొని కొల్వ
నటు చనుచుండెడు నక్కమc జూచి
కటకట! యెండకాcకల డస్సె ననుచు
నమరులు ఛత్రంబు లనిపిరో! యనcగ
ప్రమదంబుతో మేఘపంక్తు లావేళ
పడcతికి నిండుగాc బఱతెంచె నపుడు
కడు భక్తితోడ నక్కమ చనుచున్నc
జెలియకు నెమ్మేను చెమరింపc జూచి
కటకట! యెండకాcకల డస్సె ననుచు
మలయమారుతము నమ్మదముగా వీవ
రామక్క నీపాదరజ మటు సోకి
యామేదినిని శిల లతిమృదు లయ్యె
రుద్రాణి దిగ్వస్త్ర రూప మంతయును
క్షుద్రుజనంబులు చూడరాదనుచు
ధరణీలలామయుc దనమది సొక్కి
కరుణచే మేల్మునుc గిచ్చెనో! యనcగ
భూపరాగంబులా పొలcతిపైc గప్పె
రూపింప నీరీతి రుద్రాణి చనcగ
కర మర్థితోడ బంగారుకై చనcగ
పరునంబు చిక్కిన భాతి నవ్వేళc
గనుపట్టె ముందఱ గగనంబు ముట్ట
ఘనపాపహరము శ్రీ కల్యాణపురము

వ. అట్టి కల్యాణ పట్టణం బెవ్విధంబున నుండెను

త్రిపుట

ఆమహేశ్వరి కీర్తి క్రియ దిశ
లందుఁ బర్విన ధవళ గోపుర
మామకొని మిన్నంటి యుండెను ప్రేమ మీఱన్,
అక్కఁ గన్గొన నురలు రథముల
నక్కడక్కడ నిల్పు విధమున
దిక్కులన్నియుఁ గప్పెఁ గొమ్మలు దిశలు మించన్,
అంగనామణి చనుచు నుండఁగ
నంతటంతట రంగు మించఁగ
బంగరంబుకవాటములు శోభిల్లు చుండెన్,
మణిమయంబగు తోరణంబులు
మంచి మౌక్తిక సరులు ముగ్గులు
గణనకెక్కిన పసిఁడి మండప గౌరవంబు,
బాల సూర్య ప్రభలు మించిన
పసిఁడి ద్వారముఁజొచ్చి యక్కమ
చాల మది రంజిల్లి సంశయచలన ముడిగి 180

వ. ఆప్పు డనుభవమండపాభ్యంతరంబునఁ బ్రభువు కొలువు దీర్చి కూర్చున్న సమయంబున, 181

ద్విపద

శ్రీకరలీలచే సిరులచే మించు
ప్రాకటంబుగ భక్తి ప్రఖ్యాతముగను
భానుకోటీతేజు బసవన్న నంత
తను గొల్చియుండంగ ధన్యులైనట్టి (?)
ప్రమథ గణంబులు ప్రస్తుతిసేయ
నమరులు నావేళ నతివేడ్కఁ జూడ
శశిధవళాంగుండు చెల్వుమీఱంగ
నొసపరి నిండు కొల్వున్న యల్లమను
జూచి మహాదేవి సురుచిరభక్తి
సూచనగాను బ్రస్తుతి చేసి యపుడు

వలనింద్రియముల కవాటముల్ మూసి
బలిమి మనస్తాళ బంధంబు చేసి
నేత్రముల్ మోడ్చి తా నిశ్చలత్వమున
యాత్రనాడులయందు నలరెడు మలయ
మారుతంబును నాళమధ్యంబునందుఁ
బూరించి క్రమమునఁ బోవంగ నిచ్చి
జలజాత నిశ్రేణి నరగున నెక్కి
తలఁపు లోపల నచే తనత్తత్వమునను
పరమయో గంబును భావంబు చాల
బరికించి మిక్కిలి ప్రబలి యంతంత
మింట వెన్నెలరాజు మ్రింగి సద్గోష్ఠి
నంటి లోపలతత్త్వ మంది యవ్వేళ
లలి నాగకన్యాలలామ దర్శించి
కలయ నంతర్జ్యోతిఁ గనిన చందమున
నల్లమ ప్రభువు నా యక్కమ గాంచి
నల్లలితోత్సాహ సంపద మెఱసి 182

వ. ఇవ్విధమునఁ బ్రభువును గాంచి యప్పుడేమి సేయుచున్నది! 183

ఏకతాళము

వేగమె చాగిలి మ్రొక్కుచు తా నను
రాగమె (గదురగ) రాజీవాక్షి
శరణు చొచ్చితి శివ శరణుల కనుచును
శరణులు తనకిదె శరణార్థనఁగన్,

413. ఇతరదైవతముల నెన్నక నీవే
గతి యని నమ్మితి సతతదయాళా!
అజ్ఞానిని నన్నాదరించి నీ
సుజ్ఞానాకృతిఁ జూపవె గురుఁడా!
త్రిభువన రక్షక! త్రిగుణాత్మక! యిఁక
అభయమొసఁగి నన్నతిదయ నేలు

వ. అని మఱియు నేమనుచున్నది! 184

జంపె

పాహి మద్గురురాయ! పాహి భక్తవిధేయ!
పాహి నిర్మలకాయ! పాహి ప్రభురాయ!
శరణు శ్రీగురునాథ! శరణు సద్బృదయూథ!
శరణు మాయానాథ! శరణు సద్బోధా!
జయతు సజ్జనపోష! జయతు సద్గుణ భూష!
జయతు నిర్జితదోష! జయతు మృదుభాష! 185

వ. ఇవ్విధమున స్తోత్రము సేయుచు వచ్చు మహాదేవినింజూచి, ప్రభువు బసవేశ్వరునితో నేమనుచున్నాఁడు! 186

జంపె

కంటివే బసవ! యీ కలికి చనుదెంచు గతి
యొంటిమై తనవయసు పెంటపాల్సేసి,
నారియై యలరు దనునారి దగలకను ఈ
నారి నన్నరయు చిన్నారి తనమునను,
మాచేతఁ బరతత్త్వమర్మ మరయఁగ వలసి
యీచందమున వచ్చె నీచకోరాక్షి 187

వ. అని పలికినఁ బ్రభువు సముఖంబున నున్న సిద్ధరామయ్య మొదలైన ప్రమథ గణంబులేక వాక్యంబుగా నేమనుచున్నారు! 188

త్రిపుట

బళిరె! యీ స్త్రీ బాల యే భవ
బంధముల నెడఁబాసి మదిలో
తళుకుబెళుకు మదియొకింత లేకిట్లరుదెంచు టరిది,

చట్టయను చదలంటి యువవా
సములు వ్రతములు సలుపువారికి
నిట్టి దిట్ట తనంబు దొరకు నేపట్ల వెదుకన్,

యౌవనంబున జవ్వ నమున (?)
నెక్కువగు రూపంబుతోనే
యువ్వ నిర్వాణదశత వచ్చిన దహహ వింత,

ఎంతయైనను మొదలిగుణ మటు
విడువననియెద లేక యీగతి
నింతులకు నీరీతి గుణములు వింత గాదె!

తలవణంకిన పెద్ద తనమునఁ దగు
ధరణిలోపల సద్గుణంబులు
గలిగినను శిశువైనఁ బెద్దగు ఘనత మీఱన్ 189

వ. ఇవ్విధంబునఁ బొగడి, తనుఁ జేరవచ్చిన యక్కమహాదేవిని జూచి ప్రభువు కఠినోక్తులుగా నేమనుచున్నాఁడు! 190

జంపె

ఎగ్గు సిగ్గిటువిడిచి యగ్గలిక మగవారి
దగ్గరికి నీవు రాదగదు పోపొమ్మా!
నీ కన్న పరతత్త్వ నిర్ణయలు లేరాకో!
కోకవిడిచిన వారి లోకమునఁ జూడన్
బాహ్యమెఱుఁగక గుప్తభక్తి సేయరె యెవరు
బాహ్యలంపటలకే పాలుపడితీవు,
మగువరో! నీవు ఈ మాడ్కి వచ్చిన నిన్ను
జగములో నొకరీతి చాల నిను నగరె? 191

వ. అనిపలికిన ప్రభువుతో మహాదేవి యేమనుచున్నది. 192

జంపె

పరతత్త్వ నిధియైన పరమేశ్వరుని సతికి
మడి కోకలేల? పల్మరు ఎంచిచూడ,
తను మాన ధనము సంతతము విడిచిన నాకు
మనసిజుని తోటి మొగమాట మేమిటికి?
అకలంక తేజుడగు సకలేశ్వరుని భక్తు
లకు నేల నన్ను నొక లాగుగాఁజూడన్,
సుకృత దుష్కృతములను చొరక నిర్గుణవృత్తి
వికృతిఁ బొందిన నాకు వేషమేమిటికి?
అని మహాదేవి పలికిన వాక్యరీతి విని
మనసు గనవల సెల్ల మాత్ర ప్రభువు పలికెన్ 193

త్రిపుట

దృశ్యరూపచి......దాల్చిన
దృశ్యరూపాధికుఁడు శంభుఁడు
దృశ్యమునకు నదృశ్యమునకును తెలియ పొందె,
కలికి! చీఁకటి గుంపులకు భా
స్కరుని దీధితి కగునె యోగము
పలికితివి చాల్చాలు చెలిని పలుకు లిఁకను,
వెలఁదిరో నీమాయచే నను
వెతలఁబెట్టేనంటివా నీ
వలలఁ జిక్కేవాఁడఁగానే వాలుగంటీ! 194

వ. అని యిట్లు వ్యంగ్యము లాడిన ప్రభువుతో మహాదేవి యేమనుచున్నది! 195

అటతాళము

మీరలేగతి ననుచు వచ్చిన
మీరలిపుడు నన్నిటు
లారజేసిన నెందుఁ జనఁగల నేను గురుఁడా!
ఎంత బెదరించినను ఇఁక నే
నెవరిచెంతఁ జేరను
కంతు సంహర! నాపై కరుణ యుంచు,
తలఁప మీదా సానుదానుల
దాసినగుచు వచ్చితి
అలుకలేటికి స్వామి! నన్ని పుడాదరించు 196

వ. అని యిట్లు దైన్యోక్తులు పలుకుచు ప్రభువు పాదంబులమీఁద వ్రాలిన, లేవనెత్తి కరుణారసంబుతో నేమనుచున్నాఁడు 197

రచ్చరేకులు

కంబుకంఠి! యేను నీ గుణంబు జూడ నిన్ని యన్య
యంబులాడి తవియు నీ మనంబులోన నూచవలదు,
నాఁడు శిశుని బోవనాడ తాళు తాళు కొనంగలేదె

నేఁడు నీదుమ నంబు లోన నించుకైన కినుక దగదు,
ఎన్ని వగల నరసి చూడ నంతయోర్పితి వవుర భళిరె!
నిన్నువంటి చెలులు జగతి నెన్నిగతుల వెదుకఁ గలరె? 198

వ. అని మఱియును ఏమనుచున్నాఁడు! 199

జంపె

నీ శక్తి నీ యుక్తి నీ భక్తి నీరక్తి
నీశాంతి నీదాంతి నేనెందుఁ జూడన్
నీ నేర్పు నీయోర్పు నీ బలిమి నేచెలిమి
నీనయము నీభయము నేనెందుఁ జూడన్
నీశౌర్య మీధైర్య మీగభీరత బుద్ధి
యేశిష్య వర్గముల నెందు నేఁ జూడన్ 200

వ. అని మఱింయు నేమనుచున్నాఁడు! 201

అక్కమకు ప్రభుదేవర గావించిన యోగవిద్యోపదేశము

ద్విపద

కొమ్మరో! నీవింత కోర్కెచే మమ్ము
నమ్మవచ్చిన విడనాడిన యపుడె?
వచ్చు దోషంబిఁక వనితరో! యనుచు
మచ్చికతో నల్లమ ప్రభు వపుడు,

సురుచిరంబగు యోగ సూత్రంబు జీవ
పరమాత్ములకు నైక్యభావంబు నీకు,
నెఱిఁగించెదము విను మెంత లేదనక
పరమతత్త్వ జ్ఞాన పరవమును దెలియ

రేచ పూరక కుంభ రీతులందు
సూచనల్ దెలిపి భాసురలీల నపుడు
ఒనరఁగుండలిరేచియున్నతంబైన
తనరు చతుర్ధ శాంతర మెత్తి యూర్ధ్వ
ముఖముగాఁ ద్రిప్పి యామోదంబుతోడ

నఖిల దుర్మోహల తాళి బంధములఁ
బోనూఁకి తత్త్వావబోధంబునందు
లీనమై యుండి మాలిన్యంబు మాని
తొమ్మిది త్రోవలు తొడరి బంధించి
యిమ్ముగా బ్రహ్మాండ మింతయు నాత్మ
లోనుండఁ జూచుచు లూనత లేక
మాన కంతట పరమానందమునను
ఒగి నిష్ఠఁ బ్రాణసంయుక్తిని షడ.....
మగ నందు లింగైక్య మారూఢిఁ దెలిసి
యంత నంతః కరణాది తత్త్వముల
మంతున హృదయ పద్మాంతంబునందు
స్థిరమైన హంసను జీవుని బట్టి

మఱి మనస్సున నున్న మారుతంబులను
వెడలించి సమరసవిధిచేత మించి,
ముడుగ కాత్మధ్యానమున సదా మెలఁగి
తను తరంబుగ సచేతన తత్త్వమునను
కనుబొమల్ ముడివడఁగాను భ్రూమధ్య
ద్విదళంబునడుమ దేదీప్య బ్రహ్మంబు
సదమలోక్తిని గని సంభ్రమం బొదవ
ఘనత నోంకారంబు కర్ణాంతరమున
వినఁబడు మదిలోన వేడుక తోడ
నని యిట్లు యోగ సమాధులు దెలిపి
వనజాయ తాక్షిని వదలక పిలిచి
సిద్ధాసనంబున స్థిరముగా నిలిపి
శుద్ధాత్మురాలైన సుదతికి నపుడు
హస్త మస్తకయోగ మలవడఁజేసి
హస్తద్వయంబున నంటి ఫాలమున
మస్తకంబున భూతి మమత ధరించి
ప్రస్తుతింపఁగ దీక్ష పణతికిఁ జేసి
మేను నిక్కించి సమీరసంపుటము

మానక హృత్పద్మ మధ్యంబు నందు
గురుపదంబులు నుండ గురుతుగాఁ జూడు
విరిబోఁణీ! నీమది వికలత లేక
మనసు సహస్రార మధ్యంబు నందు
నునుచుమ యిట్టట్లు నురుకక యుండ
తెలిచియుఁ దెలివని తీరున నున్న
నరగంటి చూపు నాసాగ్రంబునందు
నిలువంగఁ జూడవే నీరజనయన!
వెలి లోనఁ జూడ్కులు వెలిచేసి నడుమ
నలరెడు హంసంబునందు నాత్మయును
నిలిచిన చూడ్కులే నిజమంద్రు బుధులు
చూడ్కులకెల్లను సూత్రంబు నదియె
వీడ్కొన వేవేగ విరిబోఁణీ! నీవు

సప్తధాతువులన్ని సమముగా నిలిపి
గుప్తంబుగానున్న కుండలి లేపి
దళముల నాఱింటఁ దళతళ వెలుఁగఁ
గళలదె చూడవే కమలాయతాక్షి!
అరయ కోణత్రయ మందు నేవేళ
మఱితప్త లోహంబు మాడ్కిగా వెలుఁగు
నదె చూడు బ్రహ్మంబు నని సద్గురుండు
సుదతీలలామకుఁ జూపినఁ జూచి
యానందబాష్పంబు లందంద రాల
మేనఁ బుల్కలు చాల మిక్కిలిగాఁగ
ప్రభురాయనికి మ్రొక్కి పరమ సంతోష
విభవంబుతోడ నావిమలాంగి యపుడు
సొరిదిగా పరుసంబు సోఁకిన లోహ
మరుదంద బంగారమైనట్లు ప్రభువు
కరుణామృతమున నక్కమకు నజ్ఞాన
దురిత భయంబులు దూలినయంత

415. మరియు సద్భక్తులు మమత దీవింపఁ
బరమాత్ముఁ డల్లమప్రభువు పాదములు
మదిలోనఁ దలఁచుచు మానిని యపుడు
సదమలచిత్తయై సరవితో నుండె 202

వ. అప్పుడెటువలెను! 203

జంపె

అమరవరులావేళ నంబరంబున నుండి
సుమవృష్టి గురిసి రానుదతిపై నపుడు,
ధింధిమనంగను దేవదుందుభులు మ్రోవంగా
వందనంబున విబుధవరులు పొగడఁగను,
నయమొప్ప బసవాది నాథు లందఱు చెలఁగి
జయజయధ్వనులు.....రాజిలుచుండన్ 204

అక్కమహాదేవి కీర్తి గానము

వ. ఆ సమయంబున గంగాంబమొదలైన యంగనా మణులు శోభనంబాడి
రట యెటువలెను! 205

శోభనలు

ఏకాక్షర లోలకును ఏకవ్రత పాలకును
ఏకగుణ సుశీలకను ఇంతిమహాదేవికిని ॥ శోభనమే ॥
ద్వివిధేంద్రియభంజనికి ద్వివిధదళార్చిత యంజనికి
ద్వివిధాగమరంజనికి దేవిమహాదేవికిన ॥ శోభనమే ॥

త్రిపురపురోధారికిని త్రిగుణాత్మవిహారికిని
త్రిపురాంతక నారికిని దేవిమహాదేవికిన॥ శోభనమే ॥

చతురానవ వందితకు చతురాగమ పూజితకు
చతురాక్షరసన్నుతకు సతికి మహాదేవికిని ॥ శోభనమే ॥

పంచభూతాధారిణికి పంచపాప సంహారిణికి
పంచాననురాణికిని పరమపావనికిని ॥ శోభనమే ॥

మంగళహారతులు

పసిండి పళ్లెరములో పంచదళ పద్మమున
పంచరత్న ప్రభలు భాసిల్లగా
విశదముగ పాడెదరు వీణాస్వనంబుచే
శశివదన మహదేవి సరసి చెలంగ
|| జయ మంగళం సదా శుభమంగళం ||

ప్రభుని పట్టెద ననుచుం బంతమున శివుకరణం
బ్రభవింప వసుధలోపల జనించి
విభవంబుతో జైన విభుని నగరము చొచ్చి
సభ సమ్మతింప నానమయమునను
|| జయ మంగళం సదా శుభమంగళం ||

వాని భ్రమియించి నిర్వాణవృత్తిని ఘోర
కాననంబుల ఘన కానలందు (?)
సానువులయందు సరను నల్లమవిభుసి
పూని వెదకినయట్టి పూంబోణికి,
|| జయ మంగళం సదా శుభమంగళం ||

వెదకుచుండెడు వేళ వీరుండల్లమగురుండు
మదిలోనం దెలిసపుడు మమతతోన
సదమలాకృతితోడ సరగ ప్రత్యక్షమై
యుదయార్కు భావమున నుండి యపుడు,
|| జయ మంగళం సదా శుభమంగళం ||

మోదమున శాంభవీ ముద్రోపదేశంబు
ఆదిగా నీకొసంగినటుల యింకను
మేదిని గల జనులాది గాం బొగడంగను
నీ దయను మమ్మేలు నీరజాక్షి,
|| జయ మంగళం సదా శుభమంగళం || 207

వ. అంత నెటువలెను! 208

జంపె

ఈ రీతిc బ్రభురాయcడిష్టలింగానుభవ
సారంబు నొసcగినను నతిమహాదేవి
అతి శయానందమున నల్లమ ప్రభువునకు
హితమతిని సాష్టాంగ మిడియె నవ్వేళ,
వారిచే దీవెనలు వరుసc గైకొని యపుడు
ధీరతను శ్రీగిరిని జేరి నేమమున,
అచటc [1]గదళీ వన మందు ఘోరతపంబు
ప్రచురముగ శివుcగూర్చి పణcతి తాc జేసెన్,
అంతc గైలాసమున నద్రీంద్రసుత చెలcగి
సంతసంబున శివుని సముఖమున నిలిచి,
ప్రాణేశ! నావిన్నపము నొధరించు మని
యేణోకధరునితో నెలనాగ పలికెన్,
నాదు స్వాత్త్వికకళ నాcడు వసుధకుc బంపి
ఆది యంతం బెఱుcగమైతిమని పిలికెన్,
అనిన శ్రీగౌరి తోననియె భూతేశుండు
విను నేదు సాత్త్విక వివరమంతయును,
అక్కమహాదేవియై యవనిలో జనియించి
చక్కcగా ప్రభువుచే సంతసంబొదవ
ఉపదదేశమంది తా నుత్సాహలీలచే,
నిపుడు శ్రీగిరినున్న దింతిరో! యనిన
అంత శ్రీగౌరి పరమానందమున మొదటి
పంతంబు మాని సంభ్రవ వృత్తి నుండెన్ 209

వ. అంత యేటువలెను! 210

ఏకతాళము

ఇటువలె గురు డిల భక్తావళిc
పటుగతిc బ్రోచుచుc బ్రౌఢిc జెలంగెన్,
బాలుర వృద్ధులc బ్రౌడుల సద్గుణ

---

1. కదళీవృక్ష మందు

శీలుర నేలుచు లీలఁ జెలంగెన్,
ఇమ్ముగ భోజుం డిమ్మన నెప్పుడు
కొమ్మని వరముల నెమ్మది నొసఁగన్
అష్టభోగములు ఆయుర్వృద్ధియు
ఇష్టభోజునకు ఇరవుగ నొసఁగున్,
ధనము పుత్ర శ్రీవిభవము
ఒనరగ భోజున కొసగెను ప్రభువున్ 211

కృతికర్త్రి ప్రశంస
ద్విపద

అది యిట్లు శ్రీకాశికాధీశుపేర
నెనయంగ కుంభకోణేశ్వరుపేర
మమ్మేలు శ్రీశైల మల్లేశుపేర
సమ్మతి కూడలి సంగయపేర
అక్కర శ్రీపాపమాంబాతనూజ
యక్కమల్లాంబయాత్మాబ్జాంతరముల
దేదీప్యమాన దీధితులచే [1]మెరుగు

416 ఆదిగురుం డల్ల మాధీశుపేర
నందివాహను మహానందీశుపేర
అందంబుగా కాళహస్తీశుపేర
పరమధార్మికుఁడైన బసవన్నపేర
స్థిరతరంబుగ సుస్థిరతను బొసంగి
కరుణించు శ్రీభద్రకాళీశుపేర
అంకితంబుగను మహాదేవి చరిత
పొంకమై రచనాభిపూర్ణమై యొప్పు

★

శ్రీమన్మహాకారు శ్రితజనాధారు
సామవేదోద్ధారు సన్నుతాచారు
పరఁగు పరబ్రహ్మ భవ్యవంశమున

---

1. పెరుగు

వరబలోన్నత శాలి వసుమతి యందు
వీరశైవాకారు విలసితాకారు
మేరుధీరుండు జంగమేశుండు పుట్టె
అతనికి సతియగు సతివ పాపాంబ
ప్రతిభచే శ్రీవిశ్వపతివరంబునను
వరవీరభోజుండు వంశమేమనిన,
మరి దక్షిణామూర్తి మహానీయకీర్తి

సిద్ధవిద్యలకెల్ల సిద్ధుండైనట్టి
సిద్ధప్పయన సత్యశీలుండు ఘనుండు
మల్లమ్మ కనకమ్మ మగువ నాగమ్మ
.... రుద్రమ్మ సతుల నల్వురిని
సురవితోం గాంచె నా సప్తసంతాన
సురుదండ లోకహితార్థంబుగాను
ముదముతోద్భుత నంద్యు ముఖ్యశీలుండు
అష్టయోగాది విద్యా ప్రవీణ.......
వ్రతుండు వీరవసంత వసుమతీశునకు
సకియ కామాక్షమ్మ సకియ గర్భమున
ఆమహేశ్వరికరుణ పాపమ కరుణ (?)
కామించి యొసంగిన ఘనవరంబునను
ప్రథమ పుత్రిక బాల పాపాంబ యున్నంగ
నధికతేజంబున నపుడుద్భవింప
సంగీత సాహిత్య సరస లక్షణాల
రంగుమించినయట్టి రమణి తానగుచు
అల భద్రకాళి నాయాత్మలోపలను
పలికించురీతి నేబలికెద ననుచు

అవనిలో యక్షగానావళికెల్ల
రవళి మించిన శిరోరత్నమో యనంగ
మంగళ ప్రదమగు మహదేవి చరిత

యింగిత జ్ఞానియై యాకృతి చేసె;
ఈ కృతిఁ జదివిన నీకృతి విన్న
నీకృతి వ్రాసిన నిష్టార్థ సిద్ధు
లొసఁగు నల్లమరాయఁ డొగి మహాదేవి
యసమాక్షుకరుణచే నవనిలో వెలయు
నెందాఁక నీజగము లెందాఁక శేషుఁ
డెందాఁక హరిహరు లెందా క యజుఁడు
డెందాక సోమార్కు లెందాక సిరులు
నందాక నీ కథ యవనిలో నుజను
లాచరిం పబుధజనావళుల్ పొగడ
నాచంద్ర తారార్కమై యొప్పు గాక!

DHATVARTHAVADARTHA

- S. Lalitha
Sanskrit Pandit

Dhatvarthavadartha or Sabdavicara is on Sanskrit words. Author of this work is Acalopadhyaya who is otherwise known as Acalasarma. He belonged to Mithila and said to be a contemporary of Raghudevamisra of 18th cent.

Acalopadhyaya was a great grammarian as his works are mostly in Sanskrit grammar. He had composed Sabdabodhaprakriya, Sabdabodhanirupana and Ekavakyata vicara.

This deals with the importance of subject and predicate in a sentence.

This edition is based on two Mss D.1521 (palmleaf) Rs. 5673 (paper) I thank Dr. S. Rajalakshmi, Sanskrit pandit for helping me in editing the work My special thanks are due to Dr. S.Soundarapandian, curator who is fillip to me

धात्वर्थवादः
श्रीमते रामानुजाय नमः

धात्वर्थः प्रथमान्तार्थ प्रधानमिति संशये।
श्रीमानचलशर्मासौ वक्तुं किञ्चिद्व्यवस्थितः॥

घटो भवतीति वाक्यात् प्रथमान्तार्थमुख्यविशेष्यकबोधसमर्थमिदं वाक्यमित्याङक्षां प्रतिसन्दधानो मुख्यविशेष्यं प्रथमान्तार्थं प्रत्येति। क्रियाविशेष्यकबोधसमर्थमिदं वाक्यं यः प्रतिसन्धते, स तु प्रधानभूतां क्रियामेवावगच्छतीति सिद्धान्तः। अत्र वैयाकरणाः सर्वत्र क्रियाया एव प्राधान्यं न तु प्रथमान्तार्थमुख्यविशेष्यः, वैपरीत्ये तु चैत्रेण पच्यत इत्यादो क्रियायाः प्राधान्यस्य भवदभ्युपगतस्य विनिगमकस्यासत्वात्।

मम तु न कुत्रापि प्रथमान्तार्थस्य प्रधानता यदनुरोधेनान्यत्रापि स्यादिति चेत् त्रयः कालाः इत्यत्र भवतोऽपि प्रथमार्थस्यैव मुख्यविशेष्यत्वं, तत्र क्रियासमभिव्याहाराभावेन क्रियाप्राधान्यासम्भवात्। तदध्याहारोपि ईश्वरेण ज्ञायते इत्यस्य अस्ति भवन्तीपरः प्रथमपुरुषोऽप्रयुज्यमानोस्ति इत्यनेन "भवन्ती परोलट्परोऽस्धातरध्याहर्तव्य" इत्यध्याहारनियमात्। अत्र सन्तीति नाध्याहारः त्रयाणां कालानामविद्यमानत्वात्। स्याद्वा कात्यायनविरुद्धानामप्यध्याहारः ममापि चैत्रेण सुप्यते इत्यत्रापि ईश्वरो जानातीत्यध्याहारःस्यात्, यतः क्रियायाः प्राधान्यमभ्युपगच्छेयम्।

किञ्चास्मदो द्वयोश्चेति द्वित्वैकत्वे / स्मदो बहुवचन नियमात् तत्र पटुर्वयं ब्रूमः पटुर्वयं ब्रूमः इत्यादेर्वारणाय सविशेषणानां प्रतिषेधारम्भः "के यूयं मैथिला वयमि"त्यादि प्रश्नोत्तरवाक्यस्य तव गुणचित्ररचनहेतोर्वयमपि "कुब्जाः किमौदास्य"मिति महाकविप्रणीतस्य वाक्यस्य चं सविशेषणत्वेन तदुक्तवचनानुपपत्तेः क्रियायोग एव सविशेषणानामिति सूत्रतात्पर्यमुन्नेयम्। तथा च प्रश्नवाक्योत्तर वाक्ये यदि क्रियाध्याहारः तदा बहुवचनासाधुत्वमान चेदध्याहारः तदा क्रिया शब्दविनिर्मुक्तं वाक्यम्। न च क्रिया शब्दयोगे नत्वर्थयोगे अत्र त्वर्थयोग एव कर्तव्य इति वाच्यम्। अर्थाध्याहारस्य शतशों निरस्तत्वात्। यत्तु "पश्य

मृगो धावती''त्यत्र प्रथमान्तार्थस्य प्राधान्ये मृगपदोत्तरं द्वितीया स्यात्, क्रियाया: प्राधान्ये तस्या: प्रातिपदिकत्वाभावान्न द्वितीयोत्पत्ति:, दृशिक्रियायां धावन क्रियाया: कर्मतासम्बन्धेनान्वयात्। न धावनक्रियाया: कर्मत्वप्रकारो येन द्वितीयापेक्षा स्यादिति चेन्न। पश्य मृगो धावतीत्यत्र एत्यादि पदाध्याहारेण सर्वसामञ्जस्यात्। क्रियाया: कर्मत्वादिसम्बन्धेन परस्परमन्वयाभ्युपगमो निरर्थक: एक क्रियाविशेष्यकापरक्रियाविशेष्यकापरक्रियाप्रकारकबोधेच्छयोच्चारितं वाक्यमसाध्वेव।

न च पचति भवतीति वाक्यस्याप्यसाधुत्वं स्यात्। भाष्यप्रयोगादेव साधुत्वम्। अत एव ''तिङतिङ'' इति सूत्रे अतिङन्तात्परं तिङन्तं निहयत इत्यर्थके तिङन्तोत्तरतिङन्तस्या निघातस्वरवारणायातिङइति सार्थकमिति तदैव स्यात्, यदि तिङ्न्तोत्तरं तिङन्तं परस्परं व्यपेक्षं स्यात्। तस्मात्पचति भवतीति निर्देशेन तयो: परस्परव्यपेक्षाभ्युपगमे न भवतीत्यस्य निधात स्वखारणायातिङ्स्सार्थकत्वं न तु तदनुकारेण गच्छति भवतीत्यस्याधुनिकस्य साधुत्वं तथा निर्देशात्। लौकिकवाक्ये क्रियाया: क्रियाकर्म भावत्वेनान्वय बोधानभ्युपगमात्। अन्यथा पचति भवतीतिवत् पचति भूयते चन्दनं संयोगेन सुखयतीतिवच्चन्दनं युनक्ति सुखयति नाशाय गच्छति दीपं नश्यति गच्छति तन्तुनाशात्पटो नश्यतीतिवत्तन्तुर्नश्यति पटो नश्यति इत्यपि स्यात्। न च महाकविप्रणीतवाक्यसहस्रानामाधुनिकवाक्यानां कश्चित्प्रमाणमभ्युपैति। मम तु क्रियाया: परस्परमन्वयबोधविरहेण प्रमाणमप्युपपद्यते। स्यादेतत्। पचति भवतीति निर्देशेन भू धात्वार्थ एव धात्वन्तरार्थस्यविशेषणत्वम्। एवं पश्य मृगो धावतीत्यत्र दृश्यर्थ धात्वर्थस्याविशेषणत्वे वाक्यैकवाक्यता न संभवति किंतु एत्यादि पदाध्याहारेणैवान्वयबोध: इति भवत वाक्यैकवाक्यता दृश्यतेर्धावविशिष्टमृगस्य कर्मतयान्वयबोधाभ्युपगमात् विशिष्टवाचकपदाभावान्न द्वितीया। न च नीलं घटमानयेत्यादौ नीलादि पदोत्तरं द्वितीया न स्यात् विशिष्टस्य कर्मवाचकपदत्वाभावादिति वाच्यम्। नीलमानय घटमानयेत्यन्वयबोध: न तु विशिष्टकर्मकानयनप्रतीति: न च मीमांसकमतानुप्रवेश:। सोयं यद्दार्शनिकानां स्वगोत्रकलहे किमायातं तव दर्शनशास्त्रस्य न च नलो घट: पचतीत्यपि स्यादिति वाच्यम्। प्रत्येकं नीलादे: कर्मता चेदूद्वितीया दुर्वारा, विशिष्टस्यर्कमता चेत् पश्य लक्ष्मण पम्पायां बक: परमधार्मिक इत्यनेन तुल्ययोगक्षेम: स्यात्। एकेन तिङन्तेन वाक्यार्थबोधं जनयित्वा यत्र द्वितीयेन तिङन्तेन संभूय वाक्यार्थबोधो जन्यते तत्र द्वितीयान्तत्वादि न तन्त्रम। अत एव नीलो घट: पश्येति

न प्रयोगः, तत्र प्रथमतिङन्तेन वाक्यार्थबोधजननाभावात् नीलो घटो भवति पश्येति तु न्यायः तत्र भवतीति तिङन्तं प्रथमवाक्यार्थबोधं जनयित्वपश्यतीति सम्भूय वाक्यार्थजनने द्वितीयान्तत्वाद्यनपेक्षणं स्यात्। पम्पायां बकः इत्यत्राप्यस्तीत्यध्याहारेण सर्वमुपपन्नम्। एवञ्च पश्य मृगो धावतीत्यत्र तिङन्तेन प्रथमबोधं जनयित्वा तिङन्तान्तरेणान्वयबोधजनने द्वितीयान्तत्वाद्यनपेक्षणा प्रथमान्तार्थमुख्यविशेष्यकबोधेजनने न कोपि दोषः। किञ्चाश्वो गच्छत्यानयेत्यत्रानयनर्कमत्वं गमनस्य न संभवति किन्त्वस्यैव न चाश्वकर्मत्वमेव गमनादावुपचर्यत इति वाच्यम्, प्रथमान्ततदार्थस्यैव मुख्यविशेष्यत्वे संभवति उपचारस्यान्याय्यत्वात्। अपि च चैत्रेण सुप्यते ज्ञायते इत्येव प्रमाणम्, न तु ज्ञायते कर्मणः स्वापस्य संख्यान्वयायोगत्वेनौत्सर्गिकैकवचनस्य प्रमाणत्वात्। एवञ्च धावति मृगो दृश्यते धावति मृगाः दृश्यन्ते इत्यत्र दृशिकर्मणो मृगस्य संख्यान्वययोग्यतया बहुवचनोपपत्तेः। प्रधानधावत्यर्थस्य कर्मत्वे तु तस्य संख्यान्वयायोग्यतया बहुवचनानुपत्तेः। प्रथमान्तार्थमुख्यविशेष्यात्वे बाधकाभावोपि साथकाभावादिति चेत्।

अत्र गुरवः "दशैते राजमातङ्गास्तस्यैवामी तुरङ्गमाः" इति वाक्यस्य प्रमाण्यवारणाय तच्छब्दस्य प्रधानपरामर्शकत्ववनियमः। एवञ्च प्रयाति पुरुषस्तस्य पादयोरभिवादये इत्यत्र वैयाकरणमते तच्छब्देन पुरुषपरामर्शो न संभवति। अप्रधानत्वात् क्रियापरामर्शयोग्यत्वापत्तिः। न्यायनये तु पुरुषस्य प्राधान्ये न तस्य परामर्शे सर्वमवदातम्।

यत्तु पटोलं यत्तु पित्तघ्नं मूलं तस्य कफावहं इत्यत्र तच्छब्देन पटोल परामर्शो न स्यात् तस्याप्रधानत्वात्। एवञ्च तच्छब्दस्य न प्रधानपरामर्शकत्वनियमः इति। तन्न। कन्यामिथुन चाष्टमीत्यादि ज्योतिषीवाधुनिक वैद्यशास्त्रेपि शतशोपभ्रंशादि दर्शनेन शब्दप्रामाण्यानभ्युपगमादिति प्राहुः। अत्रेदं प्रतिभाति, शोभना गङ्गा तां पिब। अत्र गङ्गा शब्दार्थो मदिरागृहम्। एकदेशीभूतमदिरायाः परामर्शादितद्वाक्यस्य योग्यतापत्तिः। अतो पदवृत्तिग्रहमुख्यविशेष्यकपरामर्शनियमस्तच्छब्दस्य मदिरा तु न गङ्गापदवृत्तिग्राहविशेष्या तेन तदा तस्याः परामर्शः इति। "दशैते राजमातङ्गस्तस्यैवामी तुरङ्गमाः" इत्यादौ च राजमातङ्गेति समुदायपदवृत्तिग्रहविशेष्यः। अवयवशक्तिवादे

तु वृत्यविशेषणात्वे सति पदवृत्तिग्रहमुख्यविशेष्यो पात्त तत् परामर्शकत्व नियमस्तच्छब्दस्य। एवञ्च राज्ञः पदवृत्तिग्रहमुख्यविशेष्यत्वेपि राजमातङ्गेति समासवृत्तिविशेषणत्वान्न तच्छब्देन राज्ञः परामर्श इति न दोषः। एतेन तच्छब्दस्य प्रधानपरामर्शकत्वे' 'अपएव ससर्जादौ तासु वीर्यमपासृजत्'' इत्यत्र पूर्व वाक्यार्थक कर्मीभूतानामप्रधानानामपां तच्छब्देन परामर्शो न स्यादिति दूषणं निरस्तमिति दिक्।

किञ्च क्रियायाः प्राधान्ये तवापि किं मानम्। न हि तावदाख्यातार्थानां मध्ये भावस्य प्राधान्यबोधकं भावप्रधानमाख्यातमिति, किन्तु भावस्य प्रधान विशेष्यः आख्यार्थः इत्यर्थकं भवतु वा प्रथमान्तसमभिव्याहारस्थले भावस्य प्राधान्यबोधकमुक्तं वाक्यम्। अत एव पुत्रमिच्छतीत्यत्रेव पुत्र इष्यत इत्यर्थे क्यच् न भवतीति भाष्यादेव क्यचो निषेधः भाष्यकारस्यैव युक्त्यानु सरणानुपपत्तेः किंत्व र्थ भेदादिति युक्त्या सरणाऽपपतेःनिषिध्यते, अर्थभेदस्तु प्रथमान्तार्थ प्राधान्य एवोपपद्यते। तथाहि कर्तृप्राधान्यस्थले फलस्य व्यापारविशेषणत्वं प्रथमान्तार्थस्य विशेष्यतोपपत्तिः नान्यथा। कर्मप्रत्ययस्थले तु व्यापारस्य फलविशेषणत्वं प्रथमान्तार्थो मुख्यविशेष्यः न तु फलस्य व्यापारविशेषणत्वं इति पुंत्र इष्यते पुत्रमिच्छतीत्यनयोरर्थभेद इति भवति। गौडमतानामपि परिष्कारः इति सङ्क्षेपः॥

इति श्रीमदचलोपाध्यायकृति वादार्थः समाप्तः॥

इति शं भूयात्॥

❁ ❁ ❁

INSCRIPTIONS IN MOSQUES

—***Dr.A.Zaibunnissa,*** *Urdu Pandit*

This volume contains a select list of inscriptions relating to muslim. nawabs and saints lived in South India. This collection was made by colonel Mackenzie and rendered in 365 different volumes of manuscripts in Govt. Oriental Manuscripts library, Chennai - 5. These manuscripts deal with a variety of interesting accounts of the religious and cultural life and the customs and manners of the people of the Deccan in the 19th Century. Persian manuscripts in this-collection are mostly copies of documents or historical records and inscriptions.

They are written in broken script, and some of them therefore cannot be deciphered easily. Some manuscripts contain not more than a few lines of a chronogram illegibly written. All the Persian works, spread among the three hundred odd volumes of the collections.

Here in this edition I have placed some Persian manuscripts which deal with inscription on mosques and tombs. Short description with inscriptions are given along with the dates and places.

More than 50 inscriptions have been entered in the list and a complete references and notes in the midst and an index at the end will facilitate the reading of the inscriptions in each mosque or tomb. Mostly the parvanas described in this edition belong to the different parts of the present Andhra Pradesh, which remained under the jurisdiction of the Muslim rules in the 19th century. It is interesting to know from these documents that many Muslim rulers both Nawabs and Qiladars had assigned lands and made endowments to temples as well as mosques and sanctioned youmivyahs in silver or gold to Sadhus besides fakirs.

M.No.272

Fol.58b. Parvana 425

ہجری ہزار ایک صدو چہل دولود
از زراسم صاحب جسے تعمیر بنا
اشرف الحق جمشید گرفت جاودانی
شہ مکان احل جمشید پسر جمشید خان

نو سماو تعلقہ میں پڈو پا سپولا ضلع میں ایک قلعہ کے اندر مسجد بنائی گئی ہے۔ جسکو اشرف الحق جمشید خان کے بیٹے نے بنائے تھی۔ مذکورہ بالا کتبے سے تاریخ کا پتہ چلتا ہے۔ ۱۱۴۲ ھجری میں مسجد بنائی گئی تھی۔

1. This is an inscription found on the mosque situated in the Fort of Peddapasupula mouza connected with the taluk of Nusamu. The mosque was built by Ashraful Haq in the year 1142 A.H.

M.No.272

Fol.56. Parvana 424

شدبنا مسجد بنام رحیم
الف صدو سیزده وپنم

کڑپہ ڈسٹرکٹ میں پرو ڈاٹور مقام کے نزدیک ویل ولی ایک گاؤں ہے۔ وہاں پر ایک جامع مسجد پائی جاتی ہے۔ جسکے کتبے سے پتہ چلتا ہے کہ وہ ۱۲۱۳ھ میں بنائی گئی تھی۔ مذکورہ بالا کتبہ اُسی مسجد کا ہے۔

1. This is a chronogram written on the juma mosque of Wel Weli a village near Prodattur in Cuddapah District. The mosque was built in the year 1213 A.H.

M.No.272

Fol.8. Parvana 423

نواب عبدالسعید خان بہادر ابن عبد الحمید خان

کردہ سعید تعمیر فوارۂ فرح باغ مشلش بجائے دیگر کم دیدہ مرد بسیار

باخوبی والطافت ہاتفذ پردہ غیب تاریخ گفت دریاب فوا:رہ بس دژربار

محمد حافظ اللہ حبیب بن حافظ درویش

فرح باغ کے اندر ایک فوارہ پایا جاتا ہے۔ مذکورہ بالا فوارہ۔ سید میاں صاحب نے بنوایا تھا۔ اور کتبہ محمد حافظ اللہ حبیب بن حافظ درویش نے ل-کھا تھا۔

1. This is a chronogram of the fountain of Farah bagh built by Sayeed Miyan Sahib. The scribe of the chronogram is Mohammed Hafizullah Habib bin Hafiz Darwaish.

M.No.272

Fol.7b. Parvana 422

یا قدوس لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ

اقل العباد محمد اسحق اصفھانی اولاد

سعدبن العبادہ الانصاری

سنہ ہجری یک ہزار ویکصدو دو نمودہ

کتبہ محمد امین

ناگ جھری باغ کے اندر ایک مسجد بنائی گئی ھے۔ مذکورہ بالا اُس مسجد کا کتبہ ہے۔ تاریخ ۱۱۱۰ھ ہے۔

1. This is an inscription found on the mosque of Nagjhari garden. From the matter is seems that it was constructed in the year 1110 A.H.

بتاریخ پنچاہ ماد ذوالحجہ روز دوشنبہ مستعد کرد شاحت مذکورہ بالا کتبہ ایک شکستہ تختی پر لکھا گیا ہے۔ جو ایک مینار کے کنارے دیکھے سکتے ہیں۔ ای تختی پر کندہ عبارت کو اگر غور سے دیکھا جائے تو معلوم ہوگا کہ اسمیں عبدالحسین کا نام لکھا گیا ھے جو مالک ریحان کے فرزند ہیں۔

مالک ریحان اڈونی قلعہ کے قلعہ دار تھے۔ معلوم ہوتا ہے کہ انکے فرزند کے نام سے اُن کے زمانے میں اس گنبد کی تعمیر ہوئی تھی۔ تاریخ کا پتہ نہیں چلتا۔ کتبہ گی تختی بھی بہت۔ شکتہ ہے۔ حروف آسانی سے سمجھ میں نہیں آتے ہیں۔

1. In this inscription name of Abdul Hussain son of Malik Raîhan qiladar of Adoni may be observed. The date of construction is not clear.

ندہ باسل صاحب حسین بروج نام مقر کردہ تباریخ سلخ رجب
بیانہ مشتہد سشداست۔

M.No.262

Fol.34b. Parvana 218

این برج افتاد ہالہ است بر سنگر او نوشتہ است واللہ قادر
علے مایشاء درسر سنہ تسع عرالف از مدت معا صاہ حضرت
شجاعت دستگاہ ملک عبدالحسین ابد ملک ریحان حوالدار قلعہ اڈونہ
و مقاصالی حصار سر کو بہ ازمدت لہماندارے بہماجہ ویسونات دروان
وصفہ وکفی برج بناکردہ۔

1. This inscription written in Persian verses was recorded from the river side of the Fort.
2. This is an inscription written on a tower found in Adoni. (Fort).

سیز سرہ شد عمارت ایکہ تاریخ چنین
سہل آسان رفو رفو دروازہ میخواہے

کن حساب سال تاریخ نش زباب سخت
زباب سخت جود جود

M.No.262

Fol.34. Parvana 217

این نوشتہ نقل بطرف ندی
واللہ قرر علے پاشاہ در سال سورسنہ سبعین الف حصار شر
کو پہ مقا صار عمدت الملک عالیشان سعادت نشا ملک عبدالوہاب
بابندوت رڈرو لنکوجی نار کو حصار مذکور بتاریخ بیست یکم ماہ
ذوالحجہ بطرف۔

1. The inscription shows that the date of construction of this Fort is 1085 A.D.

انجنا کوئ از حمر چو زین کشش بال دارد
کاھمت سربود دولت بخشش جوان

عدل رانو شیرذان وجود صرنستان برمر
راحاتم سواد مهر سیرقسا

ن رزم قهر

قهر مهرش کفر دین دیر دینها بر شکست
راظلمت رو تو فر فو مسجد محراب

بست

یکر سنگسر چند جا یکدر سنگین رادو
بستد حصار چرخ فی چنان محکم به
سود بست

کا بختا از قلعه بانان دین درسر کو پہ کندر
کے دیذ شنود محکمے ھمتاش

نیست

I. These verses are written on the door of the Fort in Persian.

M.No.262

Fol.33o.   Parvana 216

این نقل بر سنگ دروازه کلان کا نوشتہ است قلعہ زام۔

دراژل چون ربا   باب فضل وجود   زان زمان یک گوه
فی این قلعہ چرخ   رحمت بررخ   دیر دوکب عدل
کبود   آدم کشود   سخا

اندرین مضمان روچلوا   ہر کداه شهر یارو
ح ہمان افکند جلود   تاجدار وباج خواز
نوبت خودرا   رخش خواہش
بیا مدقوت   تاخت لیکن کوئی
کالع نمود   نتوانست برد

لاجرم کوئی بیر افکنده   اینکہ اکنون رسیده
بجو کان سجود   نوبت مسعود خان

I. This is an inscription found on the door of the fort written in Persian verses. Dated 1085 A.H.

لوح پانزدہم

حامی از خدا سالک راہ ھدا کردینا مسجد وصف بہر خدا
فہم خبراز بے شک وشبہ راہ حجاب کشت جہان پناہ

۱۰۸۰ھ

باقی اسجگہ اندرون مسجد وغیرہ بر نوشتہ است تمام کلمات والفاظ نو شتہ است اضلاع گوشہ شد اند حب تصرف باقی نماند۔

مذکورہ بالا کتبات مسعود خان کی بنائی ھوئی مسجد کے کمان پر کندہ ہیں۔ جو ۱۰۷۹ھ اور ۱۰۸۰ ھجری میں بنائی گئی۔ بعض کتبات محظو طہ میں محو ہوگئے ہیں۔ جنھیں پڑ ھنے میں بڑی دشواری ہے۔ مخطوطے کی ترتیب ودتدوین کے بعد کتبات پڑھنے میں انشاء اللہ آسانی ہوگئی۔

1. This is a chronogram of the Juma mosque of Imtiyazgadh, Adoni pait Baba Nagar built by Syed Masood Khan in 1079 A.H. Fifteen plates found on the arch of the mosque.

لوح دوازدہم۔

یاالٰہی تو بانی این را بدل اہل دل بکن جورود
کردو مسجد بنا بعزم درست سعی اور امبول سارہ

لوح سیزدہم۔

حافظ سیزدہم۔

حافظ شرع وحامی دین است باردایم چونام او مسعود

سال این گفتا مسجد قادریست مسعود

۱۰۸۰ھ

لوح چہاردہم۔

جنان رفیع الرتب منبع فیض زبان فانی بیت العتیق
کرد بدور زمان
ازمی تاریخ آن گفت بخط نور کوکہ بنا بلند مسجد مسعود
خان

۱۰۷۸ھ

1. All these above mentioned are inscription of a mosque, built in 1078 A.H.

لوح ہنم۔

یافت توفیق بستی اور مسجد کوء نیکی ارینجھاں بربی
نام خود بر حریر عالم تبت کردہ بزندگی خلود
کردہ ہاتف ندا از تاریخ ہاور راہ راست ابا مسمعود

۱۰۸۹ھ

لوح دہم۔

دگر آمد کر غریبی کرد آلود دریسہ مسجد کہ طاعت کلاہ معبود
پستی از طاعت بہ پند اید مقام مقامی جھر مقامی ہمچو محمود

لوح یا زدہم۔

چناں حاظر شداست ایک جاکے سلام خداراضی بنی
بحرمت کربہ نام باینش چہ والونام میگو باقسم اخو
جو ابشی کو کہ در مضراع آخر پدر مسعود مسعوداست مسعود

۱۰۸۹ھ از جناب بکشں ابد حباب بایدکو

1. An inscription of a mosque which is not clear. The date of construction is given 10L9 A.H.

Fol.22.

لوح ہفتم۔

تاریخ مسجد صار بناء مشهوا　　　من دخله کانو آمنا مسعودا

خان مسعود غازی صفدر　　　کرداز بہر ایز داکبر

۱

۱۰۷۹ھ

مسجد وچاه سو بناء بہم　　　شد اوپتے حرام ازمزم

لوح ہشتم۔

وصل علیهم ان صلوتک سکن لهم

۱۰۷۸ھ

فول وجهک شطر المسجد الحرام ۱۰۷۷ھ

فسجد الملائکة کلهم اجمعون الا ابلیس

۱۰۷۹ھ

1. An inscription of a mosque which was constructed in 1079 A.H.

2. An inscription of another mosque built by Masood Khan in 1079 A.H.

Fol.22.

نیست زین ہش خواہش بنا . کہ تقبلہ ربنا ربنا
مخزن فانہ جہاں پر دافت مظہر عالی جنا افراخت

لوح پنجم۔

سرشت ازل جو نیکس بہ سہ ایسنہ طرفہ معبد معبود
جان ودل اندر وتمامی نسبت تاچنین کعبہ درمی عامی بنست
دیو بشکست ہم کلیہ دل تابر آوہ کعبتہ پسر سر
پیش رنگش کہ رشک از رنگ است مانی بے روح چیز سرکراست

لوح ششم۔

اکر اوزند ینہ زیاں بعوئے کم اجیر مسعود خان بودہ
دیر بالا اند عمارت عدلے باینش بامراد خوشحالے
ہرکہ تاریخ ایسہ عمارت خواست سنہ از سر خروف خیزدراست

مسعودخان بانی این مسجد ۱۰۸۹

1. This is the fifth plate of the inscription of the mosque.
2. This is the sixth plate of the inscription of the mosque built by Masud Khan.

خان مسعود درزمان نامش جزپرستش نہ روز شب کامش
اسم مسعودرسم اومحمود خلق راضی ازو خدا خشنود
نہ ہنر سر بلغیر مسجد ہو نہ ہند یا بلغیر قرق عدو

لوح سیوم۔

باغ دبیر و قدیراین مسجد برصنائے خدا بیست ازجدا
ایلسچنان جامعی کری افراخت خانہ محضومیاں جنت ساخت
نام خود زندہ ابد کردہ کاینچین معبود صمد کرد
یک بیک سازاو سراسرخوب پایہ تاشرفہ سر بسر مرغوب

لوح چہارم۔

احسن وآرزو قسعری محمکم اقدسی چہ مقد مہ خرم
بالا کار در ہجر روز کردہ چلہ طاعتش گران کردہ

1. This is the chronogram written on the third plate of the arch of the mosque built by Masud Khan in 1079 A.H.
2. This is the inscription of the fouth plate written in Persian verses.

M.No.262

Fol.23. Parvana 215

Begins from folio 23 and ends on 20a

تاریخ مسجد جامع امتیاز گڈھ عرف اونی شہ بابا فکر بناکردہ سید مسعود خان غفر للہ

جملہ پندرہ لوح بالا کمان مسجد

لوح اول۔

ماحی کفرو حامی اسلام   مفتی شرع قاضی احکام
سرفراز دوکون خاص خدا   کردہ اسلام سرور کفر جدا
عادل بادل وامیرو کبیر   عامل وعالم نکوتدبیر
واہب مطلق ازکرم بنواخت   متولی دین دینا ساخت

لوح دوم۔

دادا توفیق نیک کارہا   شرع روماجنت استواہا

1. This is a chronogram of the Juma mosque of Imtiyazgadh, Adoni pait Baba Nagar built by Syed Masud Khan in 1079 A.H. Among 15 plates of the arch this is the first plate.

M.No.262

Fol.19. Parvana 214

عنبر مسودفان نے دو کنوین بنوائے تھے۔ جنکے کتبے حسب ذیل فارسی میں لکھے گئے ہیں۔

قل اللہ المھیمن جعلنا من الماء کل شی حیّ "

بنائی چاہ شدازخان مسعود که نقش حاصل شہرے ودشئے
چو تاریخ بنایش چشم از فکر بگفتا چشمہ چاہ بہشتی

1075 A.H.

چاہ دینا عنبر مسعودلست گرد محنت ازدل عالم برفت
خضر غیبم ازبناے سال سنہ راحت افزاچاہ عنبرین بگفت

تاریخ سے پتہ چلتا ہے کہ ایک کنواں 1075 ہجری میں بنوایا گیا

اور دوسرا کنوان 1091 ہجری میں کھدوایا گیا۔

1. These are the two inscriptions of two wells built by Amber Masud Khan which reads the dates as 1075 A.H. and 1091 A.H. May be in two different places in Andhra.

M.No.262

Fol.18b

Parvana 213

زسعی عنبر مسعود فرجام
بنائے چاہِ آمدنیک برجائے

خفہر گفت از بے تاریخ سالش
چہہ عنبر چہ آمد راحت افزائے

مذکورہ بالا کتبہ عنبر مسعود خان کے بنائے ہوئے کنیوین پر لکھا گیا ہے۔ جسکی تاریخ 1091ھ لکھی گئی ہے۔ اسکے علاوہ مندرجہ ذیل الفاظ اُسی صفحہ پر پائے گئے ہیں۔

سلطان محمد عادل شاہ الوند ملک عبدالوہاب

ناد علیا مظہر العجائب تجدہ عونالک فی النوائب۔

مذکورہ بالا کتبہ سفید دروازے پر لکھا گیا ہے۔ جگہ کا نام قلعہ ہرپارا بتا یا گیا ہے:

1. These are the Persian verses of a chronogram, of the well built by Ambar Masud Khan in 1091 A.H.
2. These Persian verses of inscriptions was noted down from the white door of Fort of Harpara.

M.No.262

Fol.18 Parvana 212

در مسجد جامع اندرون قلعہ نوشتہ اینست
فول وجھک شطر المسجد الحرام
۱۰۷۷ھ

باقی در مسجد کہ نوشتہ است تمام نود ہنبہ نام کلمہ وغیرہ نوشتہ است باقیست۔

در دروان ربیسے ور درژیر روضہ ملک ریحان صاحب مرحوم برستون دروازہ مذکور نوشتہ است ۔

در عصر بادشاہ جمجاہ شاہ ابراھیم عادلشاہ دلہاہم کار کرد عالیشان سریوت دیوان اعلے بنا نمو خواجہ محمد بنہ توکل تبریز در قلعہ مبارک ادونی فی ہمر رمضان یکباب مکاں حجرے قر تبالانی اللہ ورد بہر سوال تمام نمو مسجد وقف در قطعی کان مذکور واقع نمودفی ہر المظفر ۹۹۴ھجرالنویتہ

1. This is a chronogram written on the mosque situated inside the fort which reads the date as 1077 A.H.
2. Another chronogram written on the pillar of the tomb of Raihan Khan (Adoni)

M.No.262

Fol.5. Parvana 211

این فارسی برکاٹے دروازه

چوبر تخت عزه نشست است علیے۔ زجشن جہان کشت منور ھیلے۔
چناں سایہ کستر دیر عالمی، کہ زابانید شداز رستمی

زہے دین وادانش زہے عدل اہے ملک عدالت پابند باد

اروئے حلامان درسنہ جس سبعن نون اعظم اعا لیخان معمور کرده
سن المذکور شہنما میں شومنہ حاکماں یفالان
وقانون وعیز قانون وغیر معاف کرد قول دفعہ

مذکورہ بالا کتبہ فارسی میں لکھا گیا ہے۔ جو ادھونی کے تاجدار
اعظم علی خان سے متعلق ہے۔

1. This is an inscription found on corti darwaza in Persian verses dealing with the throne of Azam Ali Khan of Adoni. Besides this a qual nama also found in it.

M.No.259

Fol.140

Parvana 205

مژده یاداں مسجدی دایمپلیے شد اہتمام
روضنہ خواراست یا لکقطعہ ازبیت الحرام
سربز یراک فلند کیرنا از ہوار رفقش
کشی بنااز سنک طور وحشت اواز سیم خام
جابرا تاریخ مسجد گفت والہ بانیش
ا
ساخت زود احمد غلام خاص خان نیکنام
از ساخت رود تاریخ بری آید۔ 1078ھ

یہ کتبہ ایک مسجد کا ہے۔ جسکو احمد صاحب نے ویمپلی میں 1078 ھ میں بنوائے تھے۔ فارسی زبان میں کتبہ لکھا گیا ہے۔

1. This is a chronogram of a mosque built by one Ahmed Sahib in Vempalli in the year 1078 A.H.

M.No.259

Fol.107b. Parvana 204

بناکرد مسجد بنام خدا
سید حسن شیخ اجل اعلی

شد بتایئد مومناں مسجد
آں چناں خوش بساخت بنیادش

بنمود دار جنت الماویٰ
سال تاریخ از خرد جستم
گفت خوش مسجدز کی والا

تاریخ بنائے دروازہ روضہ ۱ نجم زور ۱۰۵۲ھ

مذکورہ بالا کتبہ سید حسن صاحب ۱۱۵۷ھ میں بنائی گئی ہے۔
کتبہ فارسی زبان میں سید حسین نے لکھا ہے۔

1. This is the chronogram of a mosque built by Syed Hasan Sahib in 1157. The Persian verses were written by Syed Hussaini.

2. On the top of this another chronogram of a door is also given which reads the date as 1052 A.H.

M.No.256

Fol.109. Parvana 184

ناد علیا مظهر العجایب تجدعون لک فی النوائب کل همه وغمه سنجلے بنوتک یا محمد ولولا یتک یا علے یا علے علے۔

یا فاطمہ یا حسین سید محمد میر حسین ۱۵۵۹ ھ

ھاتف سال رفیق حوس واصال لفت ۱۱۵۸ ھ

زوجہ سید تاریخ وفات ۱۱۵۹ھ

خواجہ سید محمد حسینی کے مقبرہ کی بائیں جانب تین مختلف تاریخ درج ہیں۔ جو حسب ذیل ہیں۔ ۱۱۵۹ھ ۱۰۹۹ھ اور ۱۱۵۷ھ پتہ چلتا ہے کہ مقبرہ ۱۱۵۹ھ میں بنوایا گیا تھا۔ اور سید محمد حسینی کی وفات ۱۰۹۹ھ میں ہوئی تھی۔ اور اُنکی زوجہ محترمہ کی وفات ۱۱۵۷ھ میں ہوئی تھی۔ یہ مقبرہ کڑپہ میں ہے۔

1. On the tomb of Syed Khawja Mohammed Hussaini two verses in Arabia have been written. The tomb is found in Cuddapah town. The date is 1186 A.H.
2. On the left side of the tomb of Khawja Syed Muhammed Hussaini, three different chronograms have been recorded 1159 A.H. 1099 A.H and 1157 A.H. The first date denotes about the construction of the tomb, the second about the death of Syed Hussaini and the third one about the death of his wife Saboobi 1176 A.D.

M.No.256

Fol.108. Parvana 182

بسم اللّٰہ الرحمٰن الرحیم

نقل۔

حضرت امین الدین شاہ گیسو دراز عارف دین سال تاریخ رحلت سامی۔

یافت رہ جنت شمار بدیں ۱۱۲۹ ہجری

مذکورہ بالاب کتبہ حضرت امین الدین شاہ گیسو دراز کے مقبرے پر لکھا ہوا ہے۔

جو الماس پیٹ (کڑپہ) میں ہے۔

M.No.256

Fol.108b. Parvana 183

بیت ورب البیت موصوف باوصاف الکمالی۔ ۱۱۸٦ ہجری مرتب شد اندرون گنبد خواجہ سید محمد حسینی۔

1. This inscription is found on the tomb of Hazrat Aminuddin Shah Gesu daraz in Almaspait in Cuddapah town. Dated 1149 A.H.

2. On the tomb the date is recorded as 1186 A.H.

M.No.256

Fol.107. Parvana 181

بسم اللہ الرحمن الرحیمہ

الحمد اللہ رب العالمین والصلوٰہ والسلام علی البنی الرحیم وآلہ وصحبہ
الکریم الھم ابدالاسلام والمسلمین سلطنت الی الظفر معین الدین
محمد عالمگیر تاتی شاہ فررخ سیر بادشاہ غابزی بد ور جھا ندار
عالم پناہ شہنشاہ فررخ سیر بادشا بنا ختہ عیدگاہ بلند آمیر سکندرسیر۔
ارجمند مہ مہر نواب بہلول خان چوبدر میزاست اندر جہان کریم
نسب ابن الکریم الکریم دُر بحر نواب عبدالرحیم سہ نامدارانِ عالیجناب
کہ عبدالبنی خان است اور اطاب خو تعمیر مسجد سر انجام
داد بتاریخ ان ہاتف الہام داد اُگفتہ نقیض تتی والدہ مرتب
شداز یلثی عیدگاہ سنہ یکہزار وصدوسے تمام ہجر محمد علیہ السلام

1. This is a chronogram of a mosque and Edgah built by Shah Farukh Siyar in 1130 A.H. In Persian verses the names of Nawab Bahbul Nawab Abdul Rahim and Abdul Nabi are recorded. The name of the place is not known.

طلب کردم ازعقل تاریخ آن چنین گفت ہاتف بکو شم نہان
کہ این خانۂ بنص فضل خدا نباشد بسال محمد رضاے

محمد رضائے سنہ ۱۱۰۳ ہجری۔

یہ مسجد عالمگیر اور نگ زیب نے تعمیر کی تھی۔ جو کڑپہ کے قلعہ میں۔ موجود ہے۔ تاریخ تعمیر ۱۱۰۳ ہجری کتبہ سے ظاہر ہے۔ محمد رضانے یہ کتبہ لکھا ہے۔ اس مسجد کے پیش امام کا نام بھی کتبہ مین موجود ہے۔ شیخ لعل پیش امام اور شیخ احمد پیر محمد کے فرزند کے اسم گرامی اوپر لکھے گئے ہیں۔ اس سے ظاہر ہے کہ اورنگ زیب عالمگیر بادشاہ دہلی نے جنوبی ہند میں بھی کافی توجہ کی تھی۔ اور جابجا مسجدیں اور مدرسے تعمیر کئے تھے۔ کڑپہ کے قلعہ میں اُنکا کافی رسوخ تھا۔ انہوں نے قوم کی بھلائی کے لئے باغ اور کنویں بھی بنائے تھے۔

1. On the top of the chronogram the name of Shaikh Lal paish Imam and Shaik Ahmed son of Peer Mohammed is recorded. The date is given as 1103 A.H.

M.No.256

Fol.106. Parvana 180

شیخ لعل پیش امام شیخ احمد ولد پیر محمد زد قلعه مسجد کڑپه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد رب العالمین. والصلوه والسلام علی رسوله واصحابه اجمعین اللهم
اید الا سلام را للمسلمین سلطنت ابی المظفر محی الدین اورنگ
زیب بهادر بادشاه عالم گیر غازه وعد جهاندار عالم پناه که نامش
کند محو نام کناه زیتمورصاحب قرآن روم کبر تشد مثل او عادل
بے نظیر کما نیکه از روز یا زوکشید رصداے زبیش تادریاے
رسید به یتغی که زد آن شه شیر زود چه شورے فتاده بدریاے
شور بنی نیست این بادشه زمن ولی درولایت ندراد سخن بنا
کرد مسجد تبان راشکست ز هجرت هزار و صدو سه گذشت۔

1. This is a chronogram of a mosque built in the fort of Cuddapah by the Emperor - Aurangzeb Alamgir of Delhi in the year 1103 A.H. This chronogram was written by Mohammed Raza in Persian.

حقاکہ حسن مطلع بیت الحرام شد۔ تاریخ جستم از خرد دور
بین بگفت، مسجد بعون ایزد بیچون تمام شد ۱۱۱۳ھ مسجد پیش
در قلعہ است تاریخ ۱۱۱۴ھ

یہ کتبہ ایک مسجد اور باغ کا ہے۔ جو سد ہوٹ قلعہ کے نزدیک پایا جاتاہے۔ سید محمد اس مسجد کو ۱۱۱۳ھ میں تعمیر کیا۔ بنانے والا کا نام اور تاریخ فارسی کے اشعار میں پائے جاتے ہیں۔ کہتے ہیں کہ اس مسجد کا حُسن بیت الحرام کے جیسا ہے۔ مسجد کے صحن کے اندر ایک حسین باغ بنایا گیا ہے۔ جسکو جنت کا نمونہ کہا گیا ہے قلعہ کے اندر تاریخ ۱۱۱۴ ھجری لکھی گئی ھے۔ یہ مسجد ایسی جگہ بنائی گئی ھے جہاں اُس پاس کوئی مسجد نہ تھی۔ اِسی سے ملحق باغ بھی بنایا گیا۔

1. This is a chronogram of a mosque and a garden situated near the fort of Siddhout. The mosque was built by Syed Muhammed in the year 1113 A.H. And a beautiful garden made in the outskirts of the mosque. The date of construction is written as 1114 A.H. on the Fort.

M.No.256

Fol.7. Parvana 165

تاریخ مسجد احمد غیاث بدوران نواب عبدالمجید پس از سال
پنجاه محمد رضوان بر راه ست تعمیر اور ترید ید ہزار ذوصد
سالہ مرتب یکشنبہ دو عید۔

یہ مسجد محمد غیاث الدین نے نواب عبدالمجید خان کے دور
حکومت میں تعمیر کی تھی۔ تاریخ کا پتہ نہیں چلتا

یہ مسجد

سید محمد داروغہ بادشاہی کی بیش دروازہ قلعہ سدہوٹ واقع است
چار شاہ فنک خب والدین ۔ شکر خدا کہ خانہ باحق نظام شد
ترتیب یافت بہر صفائی دل عباد۔ باغے کہ از نمونۂ دارالسلام
شد درصحن باغ مسجد عالی بنا نمود، سید محمد آنکہ ستودہ بنام
افزوداز عمارت مسجد صفائے باغ۔

1. This is a chronogram given about the mosque of Muhammed Ghiyasuddin, built during the time of Nawab Abdul Majeed Khan. Date is not clear.

M.No.256

Fol.6b. Parvana 164

تاریخ مسجد شیخ علی۔

بنا گشت مسجد بامر حلیم مرتب مکاں شد چودار نعیم

بجستم چو تاریخ سالش زدل ندادا ہاتف زعرش عظیم

۱ ۱۱۸۲ ہجری

مذکورہ بالا کتبہ اور تاریخ شیخ علی کی ھے۔ شیخ علی نے اس مسجد کو 1186 ھ میں تعمیر کی تھی۔ ٹھیک جگہ کا نام نہیں دیا گیا ھے۔ لیکن پتہ چلتا ہے کہ آندھرا پردیش میں یہ مسجد ھے۔

1. This is a Chronogram of a mosque built by Shaikh Ali, written in Persian verses, which reads, that it was built in the year **1186** A.H. The name of the place is not given.

M.No.252

Fol.34. Parvana 88

بسم اللہ ۔ بعداز حمدوثناء پروردگار بعد از صلوات سید کائنات
آنکہ تاریخ چہار ماہ ربیع الاول روز پنجشنبہ نقل----ایشان شد
بست ویکم ماہ مذکور باتمام رسید بماند یادگار العبد الاقل دوست
محمد ابن مولانا حاجی حسین استرابادی

اس کتبہ میں خدائے تعالیٰ کی تعریف اور تاریخ لکھی گئی ہے۔
یہ کتبہ کسی مزار یا قلعہ کا ہے یہ پتہ نہیں چلتا۔

1. This is an inscription in which date and the praise of Almighty is recorded. The place is given as Astar Abad. But whether it is a mosque or tomb is not known.

M.No.249

Fol.87a .4th line. Parvana 51

تاریخ مسجد قلعہ اُودگیر

قطعہ [1]

بدرو فخر شہان قطب شاہ عبداللہ

بیافت حسن سعادت حسین خان زالہ

بیای مسجد نور ابد اوزینت وزیب

خدا کناد قبولش زبہر طاعت وجاہ

ہزار شصت ودہ ویک گذشت ازہجرت

شکست خانۂ بت زابد ست بیت اللہ

عبداللہ قطب شاد کے زمانے میں قلعہ اودگیر میں ایک مسجد تعمیر کی گئی۔

مذکورہ بالا قطعہ مسجد کے دیوار پر کتبہ میں محفوظ ہے۔

1. This is the chronogram of a mosque built during the time of Abdulla Khutuba shah. The Persian verses are written in praise of Allah and the date of construction of the mosque.

Inscriptions of mosques and shrines from Mackenzie Mss

M.No.103

Fol.20b .19th line. Parvana 1

رُباعی

دیر راساخت مسجد محمود آزبرائے عبادت معبود

بمبز شُد بتاریخ الف دیکضد وہفت شُد مرتّب بساعتِ مسعود

کُیندہ میر آبوالحسن شیرازی۔

مذ کورہ بالا مسجد 1107 ھ میں اورنگ زیب عالمگیر کے حکم سے تعمیر کی گئی۔ کتبہ سے معلوم ہوتا ہے کہ یہ مسجد ایسے مقام پر بنائی گئی جہاں کوئی مسجد نہ تھی۔ (مقام تاڑ پتری)

ابوالحسن شیرازی کے مقبرے پر یہ کتبہ پایا جاتا ہے۔ تاریخ کا پتہ نہیں چلتا۔ کتبہ کے الفاظ مندرجہ ذیل ہیں۔

عالم گیر بادشاہ غازی۔

1. The above Persian verses deal with the construction of a mosque in the year 1107 A.H by the order of Aurangzeb Alamgir, in the place by name (Tar patri) the emperor of Delhi. This mosque was built in a place where there was no mosque.
2. The particulars about the dome and date of its construction are not given.

NEW ADDITIONS
Published between 1992 and 1995
TAMIL

1.	Neethikathaikal	Story	30.00
2.	Madal Thirattu	Madal Literature	43.00
3.	Karuppar Kuluva Natakam	Drama	43.00
4.	Nalangumettu Ramayanam	Kavya	306.00
5.	Thamizhaga Oor Varalarugal	History	40.00
6.	Idangai Valangai Varalaru	,,	42.00
7.	Thamizahakarati	Dictionary	50.00
8.	Vaidhya Akarati	Siddha	34.00
9.	Pazhani Andavar Sindu Pamalai	Literature	40.00
10.	Sundaramurthi Nayanar Yakshaganam	Yakshaganam	60.00
11.	Yayati Vilasam	Drama	104.00
12.	Navai Sastiram	Ship building	51.00
13.	Ragatalappirastaram	Music	68.00
14.	Pratyumna Saritam	Jainism	94.00
15.	A Descriptive Catalogue of Tamil Manuscripts Vol. 25	Miscellaneous	96.00
16.	-do- Vol. 26	-do-	60.00
17.	-do- Vol. 27	-do-	187.00
18.	Pazhatamizhar Kanakkarivu (Bulletin Vol. 22)	Maths	105.00 (18 and 19)
19.	Nadodippadalgal (Bulletin Vol. 22)	Folk song	

TELUGU

20.	Chindambaram Kaifyat	History	104.00
21.	Choladesa Vrthandam (Bulletin Vol. 22)	-	105.00
22.	Dcscriptive Catalogue of Telugu Manuscripts Vol. 16	Miscellenous	181.00
23.	-do- Vol. 17	-do-	276.00
24.	-do- Vol. 18	-do-	188.00

SANSKRIT

25.	Candrika Kala Pidam	Drama	50.00
26.	Virutharathnakaram	Prosody	54.00
27.	Vishva nikandu	Nikandu	78.00
28.	Gudartha dipika	Puranam	80.00
29.	Alankarasastra vilash	Rhetorics	54.00
30.	Prasasthilekhana prakarana (Bulletin Vol. 22)	-	105.00
31.	Subject Catalogue of Sanskrit Manascripts Part I	Vedas and Vedangas	210.00
32.	-do- PartII	Vedargam	203.00
33.	Descriptive Catalogue of Sanskrit Manascripts Vol. 49	Miscellanous	112.00
34.	Descriptive Catalogue of Sanskrit Manascripts Vol. 50	-do-	105.00

Urdu - Persian

35.	Risala-e-Maqsood-al-Salikoon	Islam	81.00
36.	Israr-i-Ishqi	Poctry	56.00
37.	Ragmala (Bulletin Vol. 22)	Music	105.00
38.	Descriptive catalogue of Islamic Manuscripts Vol. 5	Miscellanous	96.00
39.	-do- Vol. 6	-do-	82.20

MULTI LINGUAL BULLETIN

40.	Bulletin of Government Oriental Manuscripts Library Vol. 22	Miscellanous	106.00

25% discount is allowed for all books.

Write to

Dr. S. Soundarapandian
Curator
Govt. Oriental Manuscripts Library
Chepauk
Madras University Buildings
Chennai-600 005.

1995ஆம் ஆண்டில் ஓலைச்சுவடிகளிலிருந்து, அரசினர் கீழ்த்திசைச் சுவடிகள் நூலகம் வெளியிட்ட 26 நூற்கள்

வ.எண்.	தலைப்பு	மொழி	குறிப்பு
1.	தமிழகராதி	தமிழ்	ஆசிரியர் பெயர் அறியப்படவில்லை. காலம் கி.பி. 19ஆம் நூற்றூண்டு. இதுவரை தமிழ் அகராதிகளில் இல்லாத புதிய சொற்கள் பல இதில் உள.
2.	வைத்திய அகராதி	தமிழ்	ஆசிரியர் பெயர் அறியப்படவில்லை. கி.பி. 19ஆம் நூற்றாண்டு நூல். பல புதிய மருத்துவ சொற்களுக்குப் பொருள் கூறப்பட்டுள்ளது.
3.	இராகதாளப் பிரத்தாரம்	தமிழ்	கர்நாடக இசை எனப்படும் தமிழ் இசையில் இலக்கணம் கூறும் நூல். ஆசிரியர் பெயர் அறியப்படவில்லை. கி.பி. 19ஆம் நூற்றாண்டு நூல்.
4.	நாவாய் சாத்திரம்	தமிழ்	கி.பி. 18ஆம் நூற்றாண்டு நூல். மரக்கலம் கட்டும் முறை பற்றிய நூல். ஆசிரியர் பெயர் அறியப்படவில்லை.
5.	சுந்தரமூர்த்தி நாயனார் யட்சகானம்	தமிழ்	ஆசிரியர் பெயர் அறியப்படவில்லை. கி.பி. 19ஆம் நூற்றாண்டு நூல். யட்சகானம் என்ற இசை நாடக வகையைச் சேர்ந்தது. சுந்தர மூர்த்தி நாயனாரின் வரலாற்றைப் பாடுவது.

6.	யயாதி விலாசம்	தமிழ்	பையனூர் வரதராச பிள்ளை இயற்றியது. கி.பி. 19ஆம் நூற்றாண்டு நூல். யயாதி மன்னன் வரலாறு கூறுவது. பாரதக் கதையின் ஒரு பகுதி இங்கு நூலாக்கப்பட்டுள்ளது. விலாசம் என்ற இசை நாடக வகையைச் சேர்ந்தது.
7.	பிரத்யும்ன சரிதம்	தமிழ்	கிருஷ்ணனுக்கு ருக்மணிக்கும் பிறந்த பிரத்யுமனன் பற்றிய நூல். உரைநடையில். சமண சமய நோக்கி நூல் எழுதப்பட்டுள்ளது. கி.பி. 18ஆம் நூற்றாண்டு நூல். ஆசிரியர் பெயர் அறியப்பட வில்லை.
8.	பழனியாண்டவர் சிந்து பாமாலை	த	குமாரசாமிக் கவிராயர் இயற்றியது. கி.பி. 18ஆம் நூற்றண்டு நூல். பழனி முருகன் மீது பாடிய சிந்துப் பாடல்கள்.
9.	தமிழ்ச்சுவடிகளின் அட்டவணை தொகுதி 27	தமிழ்	ஏறத்தாழ 500 சுவடிகளில் குறிப்புகள் தரப்பட்டுள்ளன. சுவடிகளுக்கு விளக்கம் அளிக்கும் நூல்.
10.	சிதம்பரம் கைபீது	தெலுங்கு	சிதம்பரம் முதலிய பல ஊர்களின் வட்டார வரலாறுகளைத் தெரிவிப்பது. மெக்கன்சி தொகுத்த சுவடிகளில் பதிப்பு, கி.பி. 19ஆம் நூற்றாண்டு நூல்.
11.	தெலுங்குச் சுவடி விவர அட்டவணை தொகுதி 16	தெலுங்கு	மெக்கன்சி தொகுத்த 600 சுவடிகளுக்கு விளக்க நூல் இது. கி.பி. 19ஆம் நூற்றாண்டு நூல். வரலாறு, இலக்கியம் முதலியன பற்றியது.

12.	தெலுங்குச் சுவடி விவர அட்டவணை தொகுதி 17	தெலுங்கு	மெக்கன்சி தொகுத்த 15 தொகுதிகளுக்கு விளக்கம் தரும் நூல். ஆந்திர வரலாறுகள் பற்றியது. கி.பி. 19ஆம் நூற்றாண்டு நூல்.
13.	தெலுங்குச் சுவடி விவர அட்டவணை தொகுதி 18	தெலுங்கு	மெக்கன்சி தொகுத்த ஆறு தொகுதிகளுக்கு விளக்கமாக உளது. ஆந்திர ஆவணங்கள் பற்றியது.
14.	விச்வநிகண்டு	வடமொழி	விச்வகவி எழுதியது. நிகண்டு வகையைச் சேர்ந்தது. காலம் அறியப்படவில்லை.
15.	விருத்தரத்னாகரம்	வடமொழி	யாப்பு பற்றிய நூல். மூலமும் உரையும் உளது. ஆசிரியர், காலம் ஆகியன அறியப்படவில்லை.
16.	அலங்கார சாஸதிர விலாஸம்	வடமொழி	இராமசுப்பிரமணிய சாஸ்திரி இயற்றியது. கி.பி. 18ஆம் நூற்றாண்டு நூல். அணி இலக்கண நூல்.
17.	சந்திரிகா கலாபீடம்	வடமொழி	இராமவர்மா இயற்றியது. நாடக நூல். காலம் அறியப்படவில்லை, கேரளத்தில் நடிக்கப்பெற்ற நாடகம்.
18.	கூடார்த்த தீபிகை	வடமொழி	தேவி மகாத்மியம் என்ற நூலுக்கு விளக்கம் தருவது, புராணம் சார்ந்தது. ஆசிரியர் காலம் அறியப்படவில்லை.
19.	வடமொழிச்சுவடிகள் பொருள் அட்டவணை தொகுதி 1	வடமொழி	வேதம், வேதாந்தம் குறித்த நூலைச் சுவடிகளைப் பட்டியலிட்டுக் கூறுவது. 3,000க்கு மேற்பட்ட சுவடிகளைக் குறிப்பது.

20.	வடமொழிச்சுவடிகள் பொருள் அட்டவணை (தொகுதி 2)	வடமொழி	வேத அங்கங்கள் பற்றிய சுவடிகளைப் பட்டியலிட்டுத் தருவது. 2,000க்கும் மேற்பட்ட சுவடிகள் உள்ளடக்கியது.
21.	வடமொழிச்சுவடி விவர அட்டவணை தொகுதி 49	வடமொழி	500க்கு மேற்பட்ட சுவடிகளுக்கு விளக்கக் குறிப்புகள் தருவது.
22.	வடமொழிச்சுவடி விவர அட்டவணை தொகுதி 50	வடமொழி	300க்கும் மேற்பட்ட சுவடி களுக்கு விளக்கக் குறிப்புகள் தரும் நூல்
23.	ரிசாலா -ஏ-மக்சூத்—அல்-சலிகீன்	உருது	சையது ஜலாலுதீன் எழுதியது கி.பி. 19 ஆம் நூற்றாண்டு நூல். இசுலாம் மதம் பற்றிய உரைநடை நூல்.
24.	இஸ்தார்-ஏ-இஸ்க்	உருது	ஆர்க்காட்டைச் சேர்ந்த குலாம் ஹீசேன் முகமது இயற்றியது கவிதை நூல். மக்களின் பொசு வான ஆசைகள், பண்பாடுகள் பற்றியது. கி.பி. 18ஆம் நூற்றாண்டு நூல்.
25.	இசுலாமியச் சுவடி விவர அட்டவணை, தொகுதி 6	உருது	150க்கும் மேற்பட்ட சுவடிகளுக்கு விளக்கக் குறிப்புகள் தரும் நூல். உருதிலும் ஆங்கிலத்திலும் அமைந்தது.
26.	நூலகப் பருவ இதழ் தொகுதி 22	பன்மொழி	தமிழ், தெலுங்கு, வடமொழி, உருது ஆகிய நான்கு மொழிகளில் அமைந்தது. சுவடிகளிலிருந்து சிறு நூற்கள் இதில் அச்சிடப் பட்டுள்ளன். 'பழந்தமிழ கணக்கறிவு' என்ற தமிழ் நூ உள்ளது.